

**ПРОЕКТЕН ДОКЛАД ЗА КАРТИРАНЕ НА
СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНИ
ПРЕДЛОЖЕНИЯ И КОМПЕТЕНЦИИ В ОБЛАСТТА
НА ФИНАНСОВАТА ГРАМОТНОСТ И
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО НА ЖЕНИТЕ**

**Предприемачество и изграждане на финансов капацитет за жени микро
предприемачи в секторите за красота и здраве**

юни 2022 г

Този проект е финансиран от Еразъм+ по действие KA220-VET и както е описано в предложението за проект 2021-1-SI01-KA220-VET-000034638.

Заглавие на проекта: Предприемачество и изграждане на финансов капацитет за жени микро предприемачи в секторите за красота и здраве

Продължителност на проекта: 1.1.2022 г. - 30.6.2023 г

ПАРТНЬОРИ

MEDNARODNI INSTITUT ZA IMPLEMENTACIJO TRAJNOSTNEGA RAZVOJA MARIBOR, Словения

INNOVATION HIVE, Гърция

IP.CENTER , Австрия

EPIMELITIRIO LARISAS, Гърция

OBMOČNA OBRTNO-PODJETNIŠKA ZBORNICA MARIBOR, Словения

ДАЯНА-Х ООД, България

СЪДЪРЖАНИЕ

1	6	6
2	7	7
3	8	8
4	9	9
4.1	9	9
4.2	11	11
4.2.1	11	11
4.2.2	11	11
4.2.3	12	11
4.3	12	12
4.4	12	12
4.4.1	12	12
4.4.2	13	12
4.4.3	16	15
4.4.4	19	18
4.5	21	19
4.5.1	21	20
4.5.2	21	20
4.5.3	23	22
4.5.4	25	23
4.5.5	25	23
5	27	25
5.1	27	25
5.2	27	25
5.3	28	26
5.4	29	27
5.5	31	29
5.6	32	29
6	33	30
6.1	33	30
6.1.1	33	30

6.1.2	33	30
6.1.3	34	31
6.1.4	34	31
6.2	35	32
6.2.1	35	32
6.2.2	36	32
6.2.3	36	33
6.2.4	37	33
6.3	37	34
6.4	38	35
6.5	39	35
6.6	40	37
7	42	39
7.1	42	39
7.1.1	42	39
7.2	43	40
7.3	44	41
7.4	45	42
7.4.1	45	42
7.4.2	46	43
7.4.3	47	43
7.4.4	47	44
7.4.5	48	44
7.4.6	48	45
7.5	49	46
7.6	50	46
8	50	47

ТАБЛИЦИ И ФИГУРИ

Таблица 1: Австрийската образователна система	10
Таблица 2: Учебна програма фризьор	13
Таблица 3: Съотношение на уроците по бизнес администрация в учебната програма	20
Таблица 4: Уместност на предмета на областите на компетентност за предприемачество и финансова грамотност	21
Таблица 5: Майсторски изпит и неговите теми за финансова компетентност и предприемачество	22
Фигура 1: Словенска държавна образователна система	39
Фигура 2: Разграничаване на финансовото образование (Източник: OECD)	45

1 ВЪВЕДЕНИЕ

Докладът на Европейската комисия „Интелигентно по отношение на пола финансиране с жените, възможности за Европа“ обяснява, че жените вече не са бенефициенти на социални трансфери, а се превръщат в движеща сила в една устойчива бизнес екосистема. Евростат (Eurostat, 2018) съобщава, че жените в Европа са значително по-малко склонни да изберат самостоятелна заетост, отколкото например мъжете. Предизвикателствата, които обезкуражават жените от предприемачество и самостоятелна заетост, са многостранни и свързани с човешкия капитал. Жените имат по-малко предприемачески опит от мъжете, по-малко социален капитал (по-малки, по-малко разнообразни мрежи, връзки с финансиране), по-малко познания за предприемачеството и финансите и негативно възприемане на жените предприемачи в обществото и политиката, включително данъчните системи и семейните политики.

Целите на проекта са изчерпателно поставени. Те отразяват реалните предизвикателства на пазара на труда и политическите директиви, както и реалните нужди на жените „микро“ предприемачи, които забелязахме в предишни интервюта с тях. Целите са предназначени да създават положителни ефекти за отделните лица, както и за организациите и другите заинтересовани страни. EnFinCap има за цел да даде възможност на жени (независими) микропредприемачи с компетенции, знания и самочувствие да поемат отговорност за живота си и да създадат сигурно бъдеще за себе си и семействата си. Следователно EnFinCap трябва да се разглежда като ключова дългосрочна инвестиция в човешки капитал за нашето общо благо.

2 МЕТОДИЧЕСКИ ПОДХОД

Този документ обхваща най-съвременния анализ, резултат от системно, теоретично и практическо разработване на текущите условия по проблемите на проекта в страните партньори. Първо, партньорите изготвиха най-съвременни национални доклади, състоящи се от компетенции и картографиране на добри практики.

Партньорите направиха преглед на образователните разпоредби за енергийна грамотност. Тази дейност включва преглед на съществуващите учебни материали и използвани методи. За да изготвят най-съвременен национален доклад, партньорите следваха подготвените насоки.

3 РЕЗУЛТАТИ

Този раздел представя резултатите, получени от националните доклади за състоянието. Всеки следващ раздел представя една от страните на партньорите. Разделът е структуриран в следните подраздели:

- Въведение;
- Правна рамка, свързана с образованието;
- Основни цели и методология;
- Образователни предложения;
- Идентифицирани пропуски;
- Друга подкрепяща информация.

4 АВСТРИЯ

4.1 ВЪВЕДЕНИЕ

Професионалното обучение е много важно в Австрия. Около 35% от младите хора в Австрия учат законно признат чиракуване след завършване на задължително училище. Други 40% решават да отидат в средни или висши професионални училища (ПОО колежи). Първоначалното професионално обучение може да бъде придобито в рамките на дуално професионално обучение (чиракуване и професионално училище) или в училища с пълно работно време. Редовните професионални училища за професионално обучение са разделени на междинни професионални училища (напр. технически и търговски колежи, бизнес училища, училища за икономически професии), висши професионални училища (напр. висши технически и търговски колежи, търговски академии, висши колежи за търговски професии, висши колежи по туризъм) и училища в здравния сектор и в областта на селското и горското стопанство.

Както показва диаграмата по-долу, в Австрия след 8-ми клас може да се направи избор между пътека за професионално образование и обучение и общообразователна пътека. Следователно първоначалното професионално образование и обучение започва с 9-ти клас и обикновено продължава до 4 години, в зависимост от професията за чиракуване, или до 13-ти клас.

В останалата част от текста авторите се позовават на професионалното обучение чрез дуално професионално обучение или стажантско обучение, тъй като това е типичният път на обучение за съответните професионални профили в сектора на красотата и уелнеса.

Отбелязва се, че в контекста на дуалното професионално обучение или обучението за чиракуване няма задълбочени офери по темите за финансови умения и предприемачество, а също така няма офери специално за чираци – вижте таблица 1 по-долу.

Таблица 1 : Австрийската образователна система

4.2 ПРАВНА РАМКА

4.2.1 Препоръки и инициативи на Европейския съюз относно професионалното образование и обучение и финансовите компетенции

На европейско ниво няма обвързващи законови изисквания по отношение на професионалното образование и обучение за страните членки.

През ноември 2020 г. бяха публикувани препоръки на Съвета относно ПОО за устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и устойчивост.¹

Според „Международното проучване на финансовата грамотност на възрастните на OECD/INFE 2020“ около половината от пълнолетното население на ЕС няма достатъчно познания по основни финансови концепции. Освен всичко друго, жените са склонни да постигат по-ниски резултати по финансова грамотност от останалата част от населението.

ЕС се справя с тази ситуация с различни инициативи, като „съвместната рамка за финансова компетентност на ЕС/ОИСР и INFE за възрастни²“ или проекти, финансирани от ЕС, които се фокусират върху финансовите умения на жените или жените предприемачи, като „Финансова грамотност за жените³“ и „Финансова грамотност и нови бизнес модели за насърчаване на възможностите за предприемачество на жените⁴“.

Не са известни инициативи или проекти на ниво ЕС, насочени конкретно към дребни жени предприемачи в сектора на красотата и здравето.

4.2.2 Правно основание за професионално обучение в Австрия

Правното основание за професионалното обучение е посочено в Закона за професионалното обучение (ЗПО).

Учебните програми за професиите фризьор, козметик, педикюр и масажист обхващат и икономически теми, които са обобщени в заглавието „приложна икономика“.

В рамките на ученическия изпит икономическите теми се разглеждат в теоретична част на изпита. Отбелязва се също, че тук подчинена роля играят и икономическите теми.

В магистърския изпит за напреднали, който също може да даде основа за създаване на бизнес по-късно, на икономическите теми е отделено повече място.

Няма конкретно предложение за жени предприемачи от сектора на красотата и уелнес по отношение на финансовата компетентност и предприемачеството в рамките на професионалното обучение, регламентирано от закона.

---

¹<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1606987593071&uri=CELEX%3A32020H1202%2801%29>

²<https://www.oecd.org/finance/financial-competence-framework-for-adults-in-the-european-union.htm>

³<https://finlit4women.eu/>

⁴<https://the-fitproject.eu/>

4.2.3 Стратегически инициативи относно финансовата грамотност и предприемачеството в Австрия

През 2021 г. австрийското федерално правителство стартира Националната стратегия за финансово образование за Австрия⁵. Визията на стратегията е заинтересованите страни в Австрия от публичния, частния и нестопанския сектор да участват в непрекъснат диалог, да работят за реализирането на общи цели и да прилагат основани на доказателства, взаимно подсилващи се инициативи. В центъра на тази стратегия са частните лица.

Съществуват обаче и стратегически инициативи от страна на бизнес общността, тъй като Австрийската търговска камара (WKO) има инициатива, наречена „Frau in der Wirtschaft“⁶. Тази инициатива подкрепя жените в бизнеса с конкретни предложения и подкрепа. На регионално ниво, например, WIFI Styria предлага академия за жени предприемачи.

4.3 ОСНОВНИ ЦЕЛИ И МЕТОДОЛОГИЯ

Това проучване се опитва да проучи текущата ситуация в Австрия по отношение на преподаването на финансова грамотност и предприемачество в контекста на професионалното обучение, особено по отношение на целевата група микропредприемачи от сектора на красотата и уелнеса, при което професионалните профили на фризьор, козметик, педикюрис и масажист са обхванати за целите на това проучване. Предстои проучване и представяне на възможностите за формално и неформално обучение. Предстои да се определи до каква степен предложението за финансова грамотност и предприемачество е интегрирано в предложението за професионално обучение.

Друг фокус на изследването е да се определи до каква степен има конкретни предложения за жените по отношение на финансовата грамотност и предприемачеството в рамките на професионалното образование и обучение.

Методите, използвани за изготвяне на изследването, са вторични изследвания, използващи предимно електронни източници. Освен това се осъществява контакт със съответните органи като Австрийската търговска камара и други професионални организации, за да се получи основна информация от тях извън наличните по електронен път източници. Съществуващите учебни програми и обучителни материали също са получени от горепосочените източници и от електронни източници. Посочените източници и материали са анализирани относно учебни програми, компетенции, образователно съдържание, обхванати теми, методи, учебни материали и дидактически методи за обучение по финансова грамотност.

4.4 ОБРАЗОВАТЕЛНО ПРЕДЛОЖЕНИЕ

4.4.1 Формални образователни възможности

Официалното образователно предлагане (ПОО) за съответните професионални профили в това проучване е професионално обучение в рамките на дуалното ПОО в рамките на чиракуване.

За това проучване първо ще представим учебната програма за фризьорския занаят от формалния образователен сектор. Тази учебна програма се отнася до дуалното професионално образование и обучение, завършващо с изпита за чиракуване. Освен това е представен и майсторският изпит,

⁵<https://www.bmf.gv.at/ministerium/nationale-finanzbildungsstrategie/uebersicht-nationale-finanzbildungsstrategie/finanzbildung-erleben.html>

⁶<https://www.wko.at/site/fiw-wien/unserauftrag.html>

който се фокусира върху предприемачеството и финансовата грамотност, които надхвърлят знанията, преподавани в професионалното училище.

4.4.2 Учебна програма за фризьорски занаят - с полагане на ученически изпит (LAP)

Учебната програма за фризьорски занаят се отнася до компетенциите, които трябва да се придобият в професионалното училище, в допълнение към практическата работа и обучението във фризьорското предприятие и обхваща общо 1260, разпределени в три училищни нива (без религиозно образование).

Таблица 2 : Учебен фризьор

Задължителни предмети	уроците са разпределени както следва (часове)
Религия	Религия
Политическо образование	80
немски език и комуникация	80
Професионален (свързан с работата) чужд език	100
Управление на бизнес	
Приложна икономика	180
Предметно обучение	
Технически познания	260
Съвет на специалист	140
Специализиран стаж	420
Общо часове (без религиозно образование)	1260

Учебната програма съдържа общи положения, обща образователна цел, общи дидактически принципи и принципи на обучение.

Общи положения

- Учебният план на професионалното училище е ориентирана към резултатите от обучението и компетентност учебна програма с рамков характер, която съдържа графика, общата образователна цел, дидактическите принципи, както и учебната и учебната задача и учебния материал по отделните предмети.
- Учебният план е основа за самостоятелна и отговорна учебно-възпитателна работа на учителите в съответствие с разпоредбите на § 17 (1) от Закона за училищното образование.

Обща образователна цел

Образователната цел на професионалното училище е насочена към развитието на цялостна компетентност за действие в личния, професионалния и социалния живот. Завършилите:

- са мотивирани и способни да действат независимо на собствена отговорност и по ориентиран към решение начин
- могат да се справят с професионални и непрофесионални предизвикателства, използвайки своята професионална и методическа компетентност, както и своята социална и лична компетентност
- са развили допълнително своята индивидуалност и креативност и са укрепили самочувствието си
- имат допълнително развити техники за учене и стратегии за учене и могат да ги използват за учене през целия живот
- имат развит предприемачески потенциал, мотивация и инициативност и могат да допринесат конструктивно за екип
- може да се справя критично със социалните, икономически и обществени недостатъци и да действа по начин, чувствителен към пола
- знаят колко е важно да се отнасят към околната среда по благодарен начин, осъзнават своята социална отговорност и имат съответната компетентност да действат
- може да разпознава професионалния и здравословния стрес и да противодейства на възможните нежелани развития

Общи дидактически принципи

Съгласно § 17 и 51 от Закона за училищното образование учителите трябва внимателно да подготвят уроците и имат право и задължение да участват в организацията на училищния живот.

Осигуряването на образователната мисия (§ 46 от Закона за училищната организация) и изпълнението на учебната програма изискват сътрудничество между учителите. Това сътрудничество включва по-специално

- подреждането, структурирането и тежестта на съдържанието на учебната програма с участието на съотговорните учители и като се вземат предвид училищно-организационните и свързаните с времето рамкови условия
- използването на онези форми на преподаване, обучение и учебни материали, които позволяват възможно най-доброто развитие и насърчаване на индивидуалните таланти

Планирането (подготовката) на урока изисква от учителите да конкретизират общата образователна цел, както и образователните и учебните задачи по отделните предмети, като определят целите на обучението, както и методите и средствата за уроците.

Принципи на преподаване

На училището се дават образователни задачи („принципи на преподаване“), които не могат да бъдат приписани на един предмет, а могат да бъдат усвоени само по интердисциплинарен начин. Принципите на преподаване включват образование за развитие, образование за равенство между половете, европейско образование, образование за предприемачество, здравно образование, образование по четене и говорене, медийно образование, политическо образование, сексуално образование, екологично образование, обучение по трафика и образование за бизнеса и потребителите.

Друг принцип на преподаване е развитието на социални компетенции (социална отговорност, комуникативни умения, умения за работа в екип, лидерски умения и сигурност на ролята), както и лични компетенции (независимост, самосъзнание и самоувереност, устойчивост на стрес, както и отношение към здравословния живот и учене през целия живот).

Специални дидактически принципи за обучение по бизнес администрация

Планирането на уроците трябва да бъде насочено към постигане на следните учебни резултати: разбиране на икономическите контексти, мислене, ориентирано към предприемачеството и вътрешното предприемачество, и отразено потребителско поведение. Трябва да се насърчи контактът с властите, консултантските служби и институциите. Задачите трябва да бъдат избрани по такъв начин, че компетентността за решаване на проблеми да е на фокус. Кореспонденцията е неразделна част от това.

Предстои да се използват възможностите на електронното правителство.

Учебни и преподавателски задачи, както и учебни дисциплини по приложна икономика

Учебно-преподавателските задачи по предмета „приложна икономика“ обхващат четири области на компетентност:

- Икономическо мислене и действие
- Водене на документи и сключване на договори
- Предприемаческо мислене и действие
- Мислене и действие от гледна точка на икономиката

За да не излизаме извън обхвата на това проучване, ще разгледаме по-подробно само областта на компетентност „предприемаческо мислене и действие“, тъй като тук се разглеждат темите, които са от значение за нашите съображения.

Предприемаческо мислене и действие

Образователна и учебна задача - учениците могат да:

- покаже необходимите стъпки за създаване на бизнес и представи изпълнението в рамките на проект
- разпознават и оценяват бизнес процеси въз основа на конкретни документи и ги подготвят за последваща счетоводна обработка
- прочетете специфичен за сектора годишен финансов отчет и извлекете заключения от него
- представят факторите на оперативните разходи за ценообразуване и идентифицират възможностите за подобряване на производителността
- изготвят и аргументират специфична за индустрията ценова калкулация, проучват и описват мерки за развитие на персонала

Учебни материали/учебна програма:

Бизнес план, правна и оперативна организация, маркетинг, приходи, разходи, годишни отчети, ценообразуване и развитие на персонала.

Учебният план на специализацията:

Бизнес план, разходи, ценообразуване и развитие на персонала.

Окончателен изпит за чиракуване (LAP)

В края на 3-годишното дуално обучение професионалното обучение завършва с чиракуване. Това е присвоено на квалификационно ниво 4 от националната австрийска квалификационна рамка. В допълнение към горепосоченото учебно съдържание, този изпит проверява и технически и технико-практически познания. След пет години подходяща професионална практика, фризьор, който е преминал LAP, може да стане самонаето лице. Съществуват и други начини фризьорите да станат самостоятелно заети лица, но този пример за обучение с чиракуване-изпит има за цел да покаже, в смисъла на проучването, кои финансови и предприемачески компетенции се преподават в типична програма за професионално обучение.

4.4.3 Майсторски изпит - фризьор

По-нататъшната формална образователна пътека след завършване на LAP е майсторският изпит, който може да бъде положен по пътя към самостоятелна заетост, в този примерен случай за фризьорския занаят. Подготвителни курсове за майсторски изпит се предлагат от „Wirtschaftsförderungsinstitut“ на Австрийската търговска камара (WIFI) чрез съответните регионални организации. Курсовете се предлагат частично като „смесено обучение“ (практическо обучение лице в лице и онлайн обучение на живо за теория) или като класическо обучение лице в лице в зависимост от съответната регионална организация на WIFI.

Ниво на квалификация

Целта на изпита е да демонстрира резултати от обучението, които са над квалификационното ниво на първоначалното професионално образование и обучение и съответстват на дескрипторите на ниво 6 от Националната квалификационна рамка в Приложение 1 на

Федералния закон за Националната квалификационна рамка (Закон за NQF). Следователно в рамките на изпита кандидатите трябва да докажат, че притежават следните знания:

1. напреднали професионални познания (като се има предвид критично разбиране на теориите)
2. напреднали умения, които демонстрират майсторство на професията (включително способността за иновации и решаване на сложни и непредвидими проблеми в неговата/нейната професия)
3. компетентност за управление на сложни професионални задачи или проекти (това включва поемане на отговорност за вземане на решения в непредвидими професионални ситуации и поемане на отговорност за професионалното развитие на индивиди и групи)

Структура и изпълнение

Майсторският изпит се състои от пет модула, които се оценяват отделно. За това проучване модулите, които ще бъдат обсъдени по-подробно по-долу, са предимно тези, свързани с финансовата грамотност и предприемачеството.

Модул 1 - технически, практически изпит

- Мъжки сервиз с класически курс
- Бръснене с бръснач
- Дамски сервиз със смяна на цвета
- Дамски сервиз с трайно прекрояване
- Мъжки сервиз
- Работа с косата

Модул 2 – Част А – Устен изпит по предмет

Модул 2 е устен изпит по предмет и се състои от част А и част Б. В част А кандидатът за изпит трябва да демонстрира резултати от обучението въз основа на задача, типична за професията на ниво LAP.

Знанията, проверени в част А, трябва да бъдат отнесени към областите на предприемачеството и финансовата грамотност до степента, показана в глава 4.1.1 и таблици 2, 3 и 4.

В част Б трябва да се демонстрират резултатите от обучението по управление, управление на качеството и безопасността.

Модул 2 – Част Б

- Управление
- Управление на качеството
- Управление на безопасността

Управление

- Необходими стъпки за създаване на бизнес и тяхното изпълнение / възможности и предизвикателства на предприемаческата дейност.
- Дефиниране и реализиране на бизнес цели
- Създаване на бизнес, оперативни структури и процеси
- Установяване на сътрудничество
- Мерки за осигуряване и оптимизация на качеството в предприятието
- Инструменти за самоорганизация и управление на времето
- Планиране на нуждите от персонал на компанията и набиране на персонал

- Приемане на нови служители - надлежно прекратяване на трудовите правоотношения
- Законови и колективни трудови договори за съществуващи трудови правоотношения
- Управление на служителите и координиране на задачите
- Необходимост от допълнително обучение / професионално и личностно развитие на служителите
- Определяне и тълкуване на ключови цифри, свързани с операциите
- Избор на доставчици и обработка на поръчки
- Преговори с доставчици
- Организация и оптимизация на управлението на покупките
- Провеждане на пазарни проучвания – интерпретиране на резултатите и внедряването им
- Маркетингови дейности
- Връзка между фирма и клиенти
- Изпълнение на клиентски поръчки и техники за продажба

Този сегмент се дължи 100% на областите на предприемачеството и финансовата компетентност.

Управление на качеството

Този сегмент се занимава с качеството на изпълнение на практическата фризьорска работа на клиента и не е представен по-подробно за целите на настоящото изследване.

Управление на сигурността

Този сегмент се отнася до здравословни и безопасни условия на труд, хигиенни разпоредби и спазване на законовите разпоредби за опазване на околната среда и не е представен по-подробно за целите на това проучване.

Модул 3: Писмен теоретичен изпит

- Професионална компетентност
- Компетентност за планиране
- Численост и изчисление

Професионална компетентност

Този сегмент е свързан с идентифицирането и практическото изпълнение на желанията на клиентите и не е представен по-подробно за целите на това проучване.

Компетентност за планиране

В този сегмент, освен дейностите по планиране, свързани с изпълнението на клиентски поръчки, се търсят и следните знания, които се задават в практическата част на изпита по темата „Мениджмънт“ и попадат в темите от областта на финансовата грамотност и предприемачеството, които са от значение за това изследване.

- Необходими стъпки за създаване на бизнес и тяхното изпълнение / възможности и предизвикателства на предприемаческата дейност
- Определете и реализирайте бизнес цели
- Създаване на бизнес структури, процедури и процеси
- Установяване на сътрудничество
- Мерки за осигуряване и оптимизация на качеството в предприятието
- Инструменти за самоорганизация и управление на времето
- Планиране на нуждите от персонал на компанията и набиране на персонал
- Приемане на нови служители - надлежно прекратяване на трудовите правоотношения

- Законови и колективни трудови договори за съществуващи трудови правоотношения
- Управление на служителите и координиране на задачите
- Необходимост от допълнително обучение / професионално и личностно развитие на служителите
- Определяне и тълкуване на ключови цифри, свързани с операциите
- Избор на доставчици и обработка на поръчки
- Преговори с доставчици
- Организация и оптимизация на управлението на покупките
- Провеждане на пазарни проучвания – интерпретиране на резултатите и внедряването им
- Маркетингови дейности
- Връзка между фирма и клиенти

Числене и смятане

В този сегмент се изискват следните знания, някои от които вече са разгледани от различен ъгъл в други сегменти, допълнени от елемент, който също може да бъде приписан към темите, свързани с обучението, предприемачеството и финансовата грамотност.

- Необходими стъпки за създаване на бизнес и тяхното изпълнение/възможности и предизвикателства на предприемаческата дейност
- Мерки за осигуряване и оптимизация на качеството в предприятието
- Планиране на нуждите от персонал на предприятието и набиране на персонал
- Определяне и тълкуване на ключови цифри, свързани с предприятието
- Извършване на изчисления, свързани с бизнеса

Модул 4 - Изпит за обучител

В този модул знанията и уменията, свързани с обучението на чираци, се тестват и не се представят подробно за това изследване.

Модул 5 - Предприемачески одит

Изпитът по предприемачество има за цел да определи дали кандидатът разбира взаимовръзките на бизнес областите и може да приложи тези знания при създаването на бизнес и справянето с най-често срещаните задачи и проблемни ситуации в бизнеса. Обхваща предприемаческите знания, необходими за независимата търговска практика и включва следните теми:

- Комуникация и поведение в рамките на предприятието и спрямо лица и институции, които не принадлежат към предприятието (доставчици, клиенти, кредитни институции, органи и др.).
- Маркетинг
- Организация
- Изследвания на предприемаческото право
- Счетоводство
- Лидерство и управление на човешките ресурси

4.4.4 Неформално образование – Женска предприемаческа академия

В Австрия има множество доставчици на неформални програми за ПОО. Важен и утвърден доставчик е WIFI (Wirtschaftsförderungsinstitut), който управлява Австрийската търговска камара. Офертата на това учебно заведение е ориентирана към нуждите на австрийската икономика и предлага 30 000 курса, семинари и обучителни програми за 300 000 клиенти годишно. WIFI е

представен във всичките девет австрийски провинции, като провинциалните служби създават индивидуални образователни предложения.

Например WIFI Styria и инициативата „Frau in der Wirtschaft “ разработиха предприемаческа академия за местни жени предприемачи. Тази академия предоставя компактен поглед върху най-важните области на действие в ежедневието професионален живот на една жена предприемач и показва инструменти за дигитализация в компанията.

Целева група

Жени предприемачи и управляващи директори

Структура

Курсът се състои от 5 модула с общо 35 часа. По желание може да се резервира 6-ти модул за жени предприемачи, които наемат персонал.

Модул 1: Изчислете правилно и безопасно

- Калкулиране на продукти и услуги (ценообразуване)
- Важни ключови фигури в секторно сравнение
- Финансово планиране, планиране на ликвидността за текущи задължения за плащане

Модул 2: Стратегии за дигитализация

- Определение (Какво се има предвид? Какво стои зад него?)
- Предизвикателства и подготовка
- Цифрови процеси, технологии и бизнес модели
- Осъществяване на дигитализация

Модул 3: Дигитален маркетинг и електронна търговия

- Продажба с интернет
- Прости мерки за ефективен дигитален маркетинг
- Целеви инструменти

Модул 4: Сметка за приходите и разходите

- Отчитането на приходите и разходите като метод за определяне на печалбата
- Правилно записване на приходите и разходите
- Определяне на дължимия ДДС

Модул 5: Самоефективност

- Предприемачът като модел за подражание
- Въздействието върху себе си и другите като уникална точка за продажба
- Развитие на потенциала и уменията
- Създаване на собствена марка
- Да се научим да казваме не

Модул 6 (незадължителен): Управление на човешките ресурси и трудово право

- Ефективно управление на персонала
- Справяне с промени в персонала
- Трудовоправни факти

4.5 ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА ПРОПУСКИТЕ

Тази глава се опитва да идентифицира възможни пропуски в предоставянето на ПОО, описано по-горе, по отношение на финансовата грамотност и предприемачеството. Това означава, че програмите за ПОО бяха проверени, за да се види дали обхващат достатъчно подходящи теми за своите възпитаници, за да осигурят на потенциалния предприемач достатъчно познания в областта на финансовата грамотност и предприемачеството и да му позволят да управлява успешно бизнес в дългосрочен план, като по този начин създава препитание за себе си, собственото си семейство и, ако е приложимо, за служителите.

4.5.1 Пропуски, които могат да бъдат затворени от проекта EnFinCap

Проектът EnFinCap има за цел да предостави на малките предприемачи от сектора на красотата и уелнес съответните знания в областта на финансовите умения и предприемачеството. Това трябва да помогне на тези жени да управляват успешно бизнеса си в дългосрочен план и по този начин да осигурят собственото си съществуване и съществуването на семействата си. Трансферът на знания се извършва по съвременен начин чрез електронна платформа и инструмент за електронно обучение. Идентифицираните пропуски в образователната оферта са представени и трябва да бъдат отстранени от проекта EnFinCap .

4.5.2 Пропуски в обучението - изпит за чиракуване фризьор

В случая, разгледан в това проучване, обучението за фризьор, следните теми са представени количествено в теоретичната/училищната част на професионалното обучение:

Таблица 3 : Съотношение на уроците по бизнес администрация в учебната програма

Предмети	часа	%
Общообразователна		
Политическо образование	80	6,3%
Немски език и комуникация	80	6,3%
Професионален (свързан с работата) чужд език	100	7,9%
Управление на бизнес		
Приложна икономика	180	14,3%
Предметно обучение		
Технически познания	260	20,6%
Съвет на специалист	140	11,1%
Специализиран стаж	420	33,3%
Обща сума	1260	100,00%

Таблицата по-горе показва, че бизнес образованието представлява 14,3% от общата учебна програма.

Според учебната програма бизнес уроците са разделени на следните области на компетентност:

Икономическо мислене и действие (45 урока)

Учебна програма: възнаграждение, оценка на служителите, частно бюджетиране, частен фалит, платежни трансакции, чуждестранни валути, обществени поръчки за жилища, помощни услуги за чираци, спестявания и форми на финансиране.

Учебният план на специалността: Жилищно осигуряване, форми на спестяване и финансиране

Учебната програма, посочена тук, се отнася до личната сфера на чирака - 10% от учебната програма в тази област на компетентност може да бъде приписана на областта на предприемаческата или финансовата компетентност.

Водене на документи и сключване на договори (45 учебни часа)

Учебна програма: документи и актове, сравнение на оферти, сравнение на цени, тарифи и условия, договори, защита на потребителите, застрахователни договори.

Учебната програма на специалността: Сравняване на оферти, цени, тарифи и условия, договори.

Учебната програма, посочена тук, е по-скоро насочена към обучаемия като потребител, т.е. неговата лична сфера, отделни области на познание (напр. сравнения на оферти, цени, тарифи и условия, договори) могат да бъдат приложени и в предприемаческата сфера - прибл. 50% от учебната програма на тази област на компетентност може да бъде приписана на областта на предприемаческата или финансовата компетентност.

Предприемаческо мислене и действие (45 урока)

Учебна програма: бизнес план, правна и оперативна организация, маркетинг, приходи, разходи, годишни финансови отчети, калкулация на цените, развитие на човешките ресурси

Учебната програма на специализацията: бизнес план, разходи, калкулация на цените, развитие на персонала

Тези области на знание се отнасят изцяло до областта на предприемачеството по смисъла на това изследване - 100% от учебната програма в тази област на компетентност може да бъде приписана на областта на предприемаческата или финансовата компетентност.

Национално икономическо мислене и действие (45 урока)

Учебна програма: национална икономика, икономическа политика, глобализация, европейско икономическо пространство и пазар на труда.

Тези области на знанието служат преди всичко за общото образование на стажанта. Отчасти те могат да се прилагат и в предприемаческата област - ок. 50% от учебната програма в тази област на компетентност може да бъде отнесена към областта на предприемаческата или финансовата компетентност.

Таблица 4 : Уместност на предмета на областите на компетентност за предприемачество и финансова грамотност

Приложна икономика Области на компетентност	Часа обща сума	% Предприемачество + Финансова грамотност	Часа Предприемачество + Финансова грамотност
Икономическо мислене и действие	45	10%	4.5
водят документи и сключват договори	45	50%	22.5
Предприемаческо мислене и действие	45	100%	45

Икономическо мислене и действие	45	50%	22,5
Обща сума	180	52,5%	94.5

Таблицата по-горе показва, че 52,5% от учебната програма, преподавана в различните области на компетентност на предмета „приложна икономика“, е свързана с предприемачеството и финансовата грамотност. Според общия брой учебни часове (180) предметът „приложна икономика“, както е показано в таблица 3, заема 14,3% от учебния план. Както е показано в таблица 4, само 52,5% от това може да се отнесе към финансовата грамотност и предприемачеството, както е определено в този доклад. Следователно преподаваната учебна програма от тези области заема само 7,5% от общата учебна програма.

Идентифицирани пропуски в образователната програма

- Пропуски в тематичната област на финансовата грамотност:
- Оперативно финансиране (заеми, лизинг и др.)
- Фирмени инвестиции
- Професионално пенсионно осигуряване
- Планиране на ликвидността
- Фирмени субсидии (напр. инвестиции)

Пропуски в тематичната област на предприемачеството:

- Дигитализация
- е-търговия
- Стратегическо развитие на компанията
- Кооперации
- Маркетинг като цяло
- Дигитален маркетинг
- Устойчива („зелена“) бизнес дейност
- Трудово право
- Планиране на човешките ресурси

Специфичните за пола аспекти обикновено не се разглеждат в образователната програма, поради което не са свързани с аспектите на финансовата грамотност и предприемачеството.

4.5.3 Пропуски в обучението - изпит за майстор фризьор

Уместността на областите на знания, за които се пита в майсторския изпит за фризьори по темите финансова компетентност и предприемачество, може да бъде представена по следния начин.

Таблица 5 : Майсторски изпит и неговите теми за финансова компетентност и предприемачество

Модул №.	Име	Претег ляне в рамкит е на изпита	Теми	Уместност на темите в модула за темите в изследването (тежест в рамките на съответния модул)	Цялостна уместност (тегло в майсторския изпит като цяло)
-------------	-----	--	------	---	---

1	Технически, практически изпит	20%	Практически фризьорски дейности - мъжко и дамско обслужване	0 %	0%
2	Устен изпит по предмета	20%	Част А- LAP (7,5%) Част Б - Управление (100%), Управление на качеството (0%); Управление на безопасността (0%)	26,88% (Тежест на 4-те теми от модул 2)	5,38%
3	Теоретичен писмен изпит	20%	Техническа компетентност (10%), компетентност за планиране (50%), математическа компетентност и изчисления (100%)	52,5% (Тегло на 3-те теми от модул 3)	10%
4	Изпит за треньор	20%	Обучение на чираци	0%	0%
5	Изпит за предприемач	20%	Вътрешна и външна комуникация; маркетинг; организация; предприемаческо право; счетоводство; ръководство на персонала и управление на човешките ресурси.	100%	20%
Обща сума					35,38%

Това показва, че обучението за майсторски изпит обхваща около 35% от темите, свързани с областите на финансовата грамотност и предприемачеството, включени в нашето проучване. Това означава, че делът на темите в цялата програма за обучение, важни за по-късно устойчиво успешно управление на бизнеса, е значително по-висок, отколкото в изпита за чиракуване (LAP).

Идентифицирани пропуски в програмата за обучение

Пропуски в тематичната област на финансовата грамотност:

- Оперативно финансиране (заеми, лизинг и др.
- Фирмени инвестиции
- Професионално пенсионно осигуряване
- Планиране на ликвидността
- Фирмени субсидии

Пропуски в тематичната област на предприемачеството:

- Дигитализация
- е-търговия
- Стратегическо развитие на компанията
- Дигитален маркетинг
- Устойчива („зелена“) бизнес дейност

Специфичните за пола аспекти обикновено не се разглеждат в обучението, следователно не са свързани с аспектите на финансовата грамотност и предприемачеството.

4.5.4 Пропуски в обучението - Женска предприемаческа академия

Тази неформална програма за обучение е насочена към жени предприемачи и се занимава 100% с теми, свързани с областите на финансовата грамотност и предприемачеството, обхванати в това проучване. Следователно може да се приеме, че специфичните за пола аспекти също се вземат предвид в достатъчна степен в обучението.

Идентифицирани пропуски в програмата за обучение

Пропуски в тематичната област на финансовата грамотност:

- Оперативно финансиране (заеми, лизинг и др.)
- Фирмени инвестиции
- Фирмени пенсионни схеми
- Фирмени субсидии (напр. инвестиции)

Пропуски в тематичната област на предприемачеството:

- Стратегическо развитие на бизнеса
- Кооперации
- Устойчив („зелен“) бизнес

Тъй като тази програма за обучение е насочена към вече съществуващи жени предприемачи и управляващи директори, ние предполагаме, че някои основни знания от предметните области на финансовата грамотност и предприемачеството вече са налични и следователно умишлено не са обхванати в тази оферта на „Академия за жени предприемачи“. Ето защо тази област не може да се посочи като пропуск в програмата за обучение.

4.5.5 Синергии със законови изисквания и национални/местни стратегии

Образователните предложения и инструменти (онлайн платформа, програма за електронно обучение), които ще бъдат разработени от EnFinCar, се вписват добре в рамката на законовите изисквания на европейските, националните и местните стратегии.

На европейско ниво по-нататъшното развитие на предоставянето на ПОО е от голямо значение, тъй като то отговаря на изискванията на бизнеса и гарантира дългосрочна икономическа конкурентоспособност. Финансовата грамотност също беше определена като важна област за развитие, тъй като има нужда от наваксване в тази област на европейско, национално и местно ниво.

Документите, споменати по-горе (напр. международното проучване на OECD/INFE 2020 за финансовата грамотност на възрастните), показват, че жените са сред групите в най-неравностойно положение по отношение на финансовата грамотност и имат по-голяма нужда да наваксат. В съществуващите национални стратегии за подобряване на финансовата грамотност има акцент върху личните финанси. Тази област е много тясно свързана с предприемаческата сфера, особено за микропредприемачите, което означава, че проектът EnFinCar също ще има ценен принос за затваряне на съществуващите пропуски в образованието.

В допълнение към националната стратегия за финансово образование, в Австрия има регионални инициативи, както вече беше споменато и накратко представено в казус, по отношение на насърчаването на финансовите умения и предприемачеството. Тук също възникват синергии с проекта EnFinCar, тъй като резултатите от проекта (онлайн платформа и оферта за електронно обучение) са специално насочени към нуждите на жените предприемачи и са достъпни за

целевата група (на европейско, национално и местно ниво във всички държави по проекта) в леснодостъпна електронна форма.

При анализа на пропуските в трите разглеждани програми за професионално обучение беше ясно установено, че областта на „предприемаческото финансиране“ в смисъл на финансиране, инвестиции и професионално пенсионно осигуряване не е достатъчно покрита във всички оферти.

Този факт се отчита в резултатите от проекта на проекта EnFinCar и образователната оферта се коригира съответно.

5 БЪЛГАРИЯ

5.1 Въведение

Значението на обучението по предприемачество в България е осъзнато още в началото на миналия век, когато разнообразни предприемачески практики намират място в учебните програми на учениците. В момента текат дискусии за въвеждане на обучение по предприемачество в първи, четвърти и по-горни класове. Сред общообразователните предмети за основна степен на образование е предметът „Технологии и предприемачество“. Целта е придобиване на умения за реагиране на иновациите и поемане на отговорност чрез изграждане на умения за инициативност и предприемачество.

В рамковите учебни програми на I и II гимназиален етап обучението по предприемачество е застъпено в различна степен, обикновено в VIII клас, а в X клас е под формата предимно на предмета „Икономика“. Целите на това обучение са: осъзнаване на ролята на технологиите при решаване на проблеми в предприемачеството; активизиране на инициативността и предприемчивостта на учениците; мотивиране на учениците да правят информиран избор на кариера; познаване на възможностите за кариерно развитие и избор на подходящо специализирано обучение; разширяване на знанията, осигуряване на икономическа и финансова грамотност и развиване на предприемачески умения за стартиране на собствен бизнес в среда на свободен пазар.

Една от задачите на професионалното образование е придобиването на квалификация по професия. Професионалното образование в България се осъществява чрез професионално обучение и общообразователна подготовка, необходима за средно образование. ПОО може да се извършва и чрез обучение на работното място (дуална система на обучение).

5.2 Правна рамка

Съгласно Конституцията на Република България държавата създава условия за организиране и провеждане на професионалното образование и обучение.

Законът за професионалното образование и обучение (ЗПОО) е от ключово значение за развитието на системата на ПОО и за осигуряване на качеството на ПОО. Законът урежда управлението на системата за професионално образование и обучение на тристранна основа на национално, регионално и местно ниво, организацията, институциите и финансирането на системата за професионално образование и обучение. От първостепенно значение за развитието на системата на ПОО е Законът за предучилищното и училищното образование, който регламентира структурата, функциите и управлението на образователната система в училище. Този закон се прилага за училищното професионално образование и обучение, освен ако в Закона за професионалното образование и обучение не е предвидено друго.

Законът за насърчаване на заетостта (ЗНЗ) урежда обществените отношения в областта на професионалното ориентиране и обучението на възрастни. Законът за признаване на професионалните квалификации (ЗПК) е приет в отговор на изискванията на Европейския съюз за пълно уреждане в българското законодателство на материята, свързана с признаването на професионалните квалификации на граждани на държавите-членки на Европейския съюз и граждани на трети страни.

Основните групи доставчици на формално и неформално обучение в България, от една страна, са държавните образователни институции, като общообразователни училища, професионални гимназии, университети, обществени центрове за ПОО, както и центрове за заетост, а от друга частни професионални центрове, училища за обучение, езикова и компютърна грамотност, организации на работодатели, профсъюзи, неправителствени организации и предприятия, които имат свои собствени центрове за обучение.

Министерство, общини, университети и многопрофилни болници също могат да предоставят обучение за придобиване на професионална квалификация. Професионалните знания, умения и компетенции могат да бъдат придобити и чрез неформално учене и самостоятелно учене и могат да бъдат валидирани от професионални училища, професионални гимназии, училища по изкуствата, спортни училища, професионални колежи и центрове за професионално обучение.

Центровете за професионално обучение са държавни, общински и частни, български с чуждестранно участие и чуждестранни. Държавни и общински центрове се откриват от юридически лица, получили лиценз за професионално обучение от Националната агенция за професионално образование и обучение (НАПОО). Частните центрове се откриват от еднолични търговци или юридически лица, учредени като търговски дружества, кооперации, сдружения и фондации, лицензирани да предоставят професионално обучение или кариерно ориентиране. Центровете за професионално обучение извършват професионално обучение на лица над 16 години по определени професии, посочени в лиценза. ЦПО имат право да издават сертификати за професионално обучение на ниво от 1 до 3 нива на професионална квалификация, по същия начин, както професионалните училища и колежи в официалната система.

Към 31 юли 2020 г. по данни на НАПОО има 963 активни лицензирани ЦПО.

5.3 Основни цели и методология

Изследването, проведено в България, трябваше да разкрие условията в страната, свързани с финансовата грамотност и предприемаческите умения на жените в рамките на целевите сектори на благосъстоянието, както и да идентифицира съществуващите възможности за образование и обучение.

В България развитието на предприемаческите умения и финансовата грамотност на жените в уелнес секторите се извършва в рамките на масови курсове, предоставяни от държавни професионални училища или частни професионални центрове. Като цяло няма специализирани ПОО или училищни програми изрично за жени предприемачи, тъй като националната система за ПОО осигурява еднаква подготовка и достъп до такива професии както за мъже, така и за жени.

Въпреки това има курсове за обучение, насочени към жени предприемачи, предоставяни от женски организации и партньорски субекти по проекти или инициативи (основно регионални или местни).

Такъв е например проектът на Сдружение Startup Factory за онлайн програма за обучение по предприемачество за жени и момичета, който се финансира от Български фонд за жените и е насочен към преодоляване на съществуващите ограничения. Курсът включва поредица от лекции и наставнически сесии в помощ на жени, които планират да започнат или вече развиват собствен бизнес. По време на обучението се разкриват методи на работа как да се преодолеят трудностите при управление на бизнес в дигитална среда и се предоставя информация за източниците на финансиране. Курсът създава условия за установяване на контакти, формиране на екипи и

изграждане на общност от дами с еднакви мисли. По време на курса се разработва методология, която помага да се създаде стойност за клиентите и намалява броя на потенциалните грешки.

Следващата точка от проучването беше относно наличните обучителни материали по отношение на обучението по предприемачество за жени в България. Ситуацията е подобна на структурата на курса, т.е. няма специализирано съдържание за обучение за жени предприемачи.

Съществуващите материали са разработени и използвани съгласно общите изисквания на държавните образователни стандарти, формиращи подготовката на специалисти в уелнес секторите. Въпреки това, някои университети (напр. УНСС – София, Нов български университет – София и др.) предоставят обучение, насочено към жени предприемачи, които предвиждат предимно управленски икономически позиции, като по този начин са неадекватни за нивото на ПОО.

5.4 Образователни предложения

В България обучението на специалисти в уелнес секторите е регламентирано със съответните нормативни документи. Общата рамка е дадена от Закона за ПОО. Конкретните професии и свързаните с тях изисквания за обучение са описани в съответните държавни образователни стандарти. На национално ниво има списък с длъжности и професии, където тези, свързани с уелнес секторите, са групирани в професионална област 815 „Фризьорски и козметични услуги“. Това включва професии 815010 Фризьор, 815020 Козметик и 815030 Маникюрис-педикюрис.

Под тези номера 815010, 815020 и 815030 има съответните държавни образователни стандарти (посочени във връзки 1.1, 1.2 и 1.3), които описват всички елементи по отношение на обучението – входни изисквания към кандидатите, описание на професията, единици резултати от обучението, изисквания към материалната база и изискванията към обучаващите. Държавният образователен стандарт за придобиване на квалификация по тези професии включва общата, отрасловата и специфичната професионална подготовка с необходимите професионални компетенции, които гарантират на обучаващите възможност да упражнява професията след завършване на обучението.

Що се отнася до развитието на предприемаческите умения, стандартите предвиждат следните единици резултати от обучението (ULOs) в рамките на етапа на основната професионална подготовка:

ULO 2. Икономика

2.1. LO Познава основите на пазарната икономика

Тук компонентите са:

знание

- Познава общата теория на пазарната икономика
- Запознат е с икономическите проблеми - недостиг, ресурси, избор и т.н.
- Познава ролята на държавата в пазарната икономика
- Познава видовете икономически субекти в бизнеса

Умения

- Научете за успешни практически примери за управление на различни бизнес начинания
- Компетенции
- Може да идентифицира успешни практически примери за управление на бизнес начинания, като обяснява ролята на всеки икономически субект, ангажиран в бизнеса

2.2. LO Познава характеристиките на дейността на фирмата

Компонентите са:

знание

- Познава основите на пазарното търсене и предлагане
- Дефинира икономически понятия – приходи, разходи, печалба, рентабилност и др.

Умения

- Обяснява икономическите понятия в контекста на дейността на фирмата

Компетенции

- Може да анализира икономическите принципи в контекста на производствената дейност на една компания

Инструменти за оценка:

Инструмент 1: Писмен изпит / тест

Лекарство 2: Казус

ULO 3. Предприемачество

3.1. LO Познава основите на предприемачеството

Компонентите са:

знание

- Познава същността на предприемачеството
- Познава видовете предприемачески умения

Умения

- Анализира практически примери за успешно управление на дейността на фирмата

Компетенции

- Предлага нови идеи за успешна реализация на трудовите дейности

3.2. LO Формира предприемаческо поведение

Компонентите са:

знание

- Познава характеристиките на предприемаческото поведение
- Познава видовете предприемаческо поведение

Умения

- Оценяване на необходимостта от промени, свързани с подобряване на работата

Компетенции

- Предлага решения за оптимизиране на работните дейности

Инструменти за оценка

Инструмент 1:

- Решаване на тест

Лекарство 2:

- Решаване на казус по зададен сценарий

Въз основа на тези държавни образователни стандарти, съответните доставчици на ПОО (държавни училища и частни центрове) разработват конкретни програми за обучение с учебни програми, допълнителни учебни часове и помощни материали. Обикновено има 2-3 лекции по финанси и икономика.

Например извлечение от план за обучение, използван в повечето центрове за ПОО, показва следните теми и тяхната продължителност (вижте връзка 1.4.):

- Пазар и пазарна икономика, Предприемачество и бизнес, Търсене на потребители, Реклама – 2 часа
- Пазарно търсене и пазарно предлагане – 2 часа
- Приходи, разходи, печалба, рентабилност – 2 часа
- Фирмена организация на бизнеса – 2 часа

По отношение на добрите случаи бяха идентифицирани следните примери за обучение по предприемачество за жени:

- SEEWBAN – Мрежа на жените бизнес ангели в Югоизточна Европа

Партньори от България са Търговската камара и Съюзът на жените предприемачи

- Проект DTP2-048-1.2. ЖЕНИТЕ В БИЗНЕСА „Насърчаване на предприемачеството на младите жени в Дунавския регион“

Български партньори са Регионална агенция по предприемачество и иновации – Варна и Варненски свободен университет „Черноризец“ Храбър“.

- b4b център

Това е инициатива на Фондация Generation в партньорство с Фондация Каузи, която има за цел да подпомогне стартиращи предприемачи от момента на стартиране на бизнеса до края на първата година. Пилотната фаза е насочена към жени предприемачи от Северозападна България и е подкрепена от Български фонд за жените.

- „Европейско партньорство за социално включване и умения за женско предприемачество чрез електронно обучение“.

Изпълнява се от Стопанска академия "Д. А. Ценов" за изграждане на стратегически партньорства в сектора на висшето образование. Фокусът на проекта е социалното включване на жени, желаещи да развият собствен бизнес в сферата на търговията и логистиката чрез интегриране в предприемачеството в слабо развитите региони на България.

5.5 Идентифициране на пропуски

В България няма обучение на ниво ПОО за жени предприемачи в уелнес секторите.

Съществуващото обучение в тази област е с по-широк спектър от засегнати теми и не е специализирано за целевата група на настоящия проект.

5.6 **Приложения**

https://www.navet.government.bg/bg/media/NAREDBA-16-OT-18-YuNI-2020-G-ZA-PRIDOBIVANE-NA-KV_0-1.pdf

<https://www.navet.government.bg/bg/media/kozmetik1k.pdf>

https://www.navet.government.bg/bg/media/NAREDBA-15-OT-18-YuNI-2020-G-ZA-PRIDOBIVANE-NA-KV_0-1.pdf

<https://victoriastyle.bg/wp-content/uploads/2015/10/ucgeben-plan.pdf>

6 ГЪРЦИЯ

6.1 Обща информация за гръцката образователна система

Въз основа на гръцката конституция държавната образователна система в Гърция трябва да се предоставя безплатно на всяко ниво на образование и системата трябва да бъде централизирана. Образователните представители на страната идват от завършеното висше образование. Следователно стъпките, които човек трябва да следва, за да стане учител в начално училище, е да посещава 4-годишна педагогическа програма за висше образование и да получи съответната степен. Що се отнася до средните училища, повечето учители следват четири или петгодишна специалност, базирана на специалност в учителски факултет ⁷. Гръцкият закон вече е определил продължителността на задължителното образование на 11 години, което означава от 4 до 15-годишна възраст. Етапите на гръцкото образование са основно 3 и те са следните:

6.1.1 Начално образование

Основните етапи на основното образование са предучилищното и основното училище. Предучилищното училище в Гърция стана задължително за всички 4-годишни деца от учебната 2018/19 година. Учебната 2020/21 г. предвижда интегрирането на двугодишната задължителна предучилищна подготовка в малкото останали общини. Центровете за бебета, центровете за бебета/дете и детските центрове представляват грижи в ранна детска възраст. Те са под отговорността на общинските власти и записват деца от 2-месечна възраст до началото на задължителното обучение.

Предучилищното образование е последвано от основно, като продължителността му в Гърция е шест години. Касае се за деца на възраст от 6 до 12 години. От учебната 2016/17 г. има еднотипно училище с ново преработено дневно разписание. В тази рамка всички предучилищни и начални училища предлагат избираема целодневна програма.

6.1.2 Средно образование

В средното образование можете да срещнете два цикъла на обучение:

- Средно училище (Gymnasio)

Първият е задължителен и съответства на Gymnasio (прогимназиално училище).

Продължителността му е три години, предоставя общо образование и обхваща възраст от 12 до 15 години, предпоставка е за записване в общообразователни или професионални гимназии, а посещаването започва на 14-годишна възраст.

- Гимназия (Lykeio)

Второто е факултативно общообразователно или професионално гимназиално училище. Продължава три години и учениците се записват на 15-годишна възраст. По отношение на гимназията могат да се споменат два вида:

- Общообразователна гимназия

---

⁷<https://www.euroeducation.net/prof/greeco.htm>

Той продължава три години и включва както общи основни предмети, така и незадължителни предмети за специализация

- Професионална гимназия

По отношение на финансовата грамотност и предприемаческите принципи не могат да се намерят задължителни курсове, обхващащи тези предмети, във вече съществуващите учебни програми, нито в началното, нито в средното училище. Започвайки от началното училище, можем да намерим специални теми в домакинството и математиката за това как да се справяме с пари, дългове и задължения, а в средното ниво тези теми са стеснени в рамките на курса по математика

Интересна информация, която трябва да се подчертае, е, че единственият курс по финансова грамотност в гимназията е незадължителен, подпредмет в съществуващите учебни програми. Този предмет се нарича АОТН и се отличава с Основните принципи на финансово-икономическата теория, достъпни за 3-ти клас на учениците от гимназията.

6.1.3 *Висше образование*

Висшето образование в Гърция олицетворява последния етап от нашата образователна система и включва направленията на университета и технологичния сектор⁸. Университетският сектор включва университети, технически университети и училище за изящни изкуства. Технологичният сектор включва

Институциите за технологично образование (TEI), които бяха обединени през 2019 г. в университетите и оттогава нататък споделят същите права по отношение на валидността на дипломите и пригодността за заетост като Училището за педагогическо и технологично образование (ASPETE). Висшите учебни заведения са напълно самоуправляващи се юридически лица на публичното право. Колективни органи, които се създават и действат в съответствие със специално законодателство, управляват всяка институция⁹. Съгласно член 16 от гръцката конституция, висшето образование е публично и се предоставя изключително от институции за висше образование, които са юридически лица по публичното право, ползващи се с пълно самоуправление и академична свобода, докато са обект на държавен надзор и се финансират от правителството. и по-специално от министъра на образованието и вероизповеданията, който осъществява държавен надзор.

6.1.4 *Учене през целия живот*

Политиката за учене през целия живот в Гърция е част от по-широк план за развитие. Генералният секретариат за професионално образование, обучение и учене през целия живот планира публичната политика за УЦЖ и младежта. Неформалното образование може да доведе до сертификати, признати на национално ниво и се предоставя на:

- Училища за втори шанс - SDE
- Институти за професионално обучение - IEK
- Центрове за обучение през целия живот
- колежи

---

⁸<https://www.euroeducation.net/prof/greeco.htm>

⁹Достъпно на: <http://www.orientum.gr/info/el/806-analytikoi-pinakes-syghoneyseon-panepistimion-idrysi-neon-tmimatou-hronos-anagnosis-5>

В опит да се свърже професионалното образование и обучение с основната тема на проекта, може да се каже, че професионалното образование и обучение предлага най-оптималните възможности за учене през целия живот, тъй като неговите учебни програми и продължителност могат да бъдат направени по поръчка и персонализирани въз основа на нуждите и възможностите на обучаемите. Освен това професионалното образование и обучение съчетава множество форми на предоставяне на обучение, зачита факта, че обучаемите могат да бъдат наети или да имат тежък график и да имат минимално време за осигуряване през деня.

6.2 Правна рамка

6.2.1 Рамка за финансова грамотност на ниво ЕС:

Най-подходящата рамка на ниво ЕС, описваща финансовата грамотност, е предоставена в ограничена степен в EntreComp . Европейската комисия предложи „Нова програма за умения за Европа: съвместна работа за укрепване на човешкия капитал, пригодността за заетост и конкурентоспособността за справяне с предизвикателствата, свързани с уменията, пред които е изправена Европа в момента ¹⁰. Целта е всеки да притежава ключовия набор от компетенции, необходими за личностно развитие, социално включване, активно гражданство и заетост. Тези компетенции включват грамотност, математическа грамотност, природни науки и чужди езици, както и повече трансверсални умения като цифрова компетентност, предприемаческа компетентност, критично мислене и решаване на проблеми или учене за учене.

Рамката за предприемаческа компетентност, известна още като EntreComp , предлага инструмент за подобряване на предприемаческия капацитет на европейските граждани и организации. Рамката има за цел да изгради консенсус около общо разбиране на предприемаческата компетентност чрез дефиниране на три области на компетентност, списък от 15 компетентности, резултати от обучението и нива на компетентност, към които могат да се отнасят настоящи и бъдещи инициативи. Финансовата и икономическа грамотност (2.4 от таблото за преглед) е сред описаните компетенции и се отнася за развитието на финансово и икономическо ноу-хау. По-конкретно, разработените дескриптори са:

- Оценете разходите за превръщането на една идея в дейност, създаваща стойност
- Планирайте, въвеждайте и оценявайте финансовите решения във времето
- Управлявайте финансирането, за да сте сигурни, че дейността, създаваща стойност, може да продължи в дългосрочен план

На 11 януари 2022 г. Европейската комисия и Международната мрежа за финансово образование на ОИСР публикуваха съвместната рамка за финансова компетентност на ЕС/ОИСР и INFE за възрастни, следвайки мерките, обявени в действие 7 от плана за действие на съюза на капиталовите пазари за 2020 г.

Тази рамка има за цел да подобри финансовите умения на хората, така че те да могат да вземат разумни решения относно личните си финанси. Той ще подкрепя разработването на публични политики, програми за финансова грамотност и образователни материали от държавите-членки, образователните институции и индустрията. Освен това ще подпомогне обмена на добри практики от политици и заинтересовани страни в ЕС.

---

¹⁰ Достъпно на: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5e633083-27c8-11e6-914b-01aa75ed71a1/language-en>

6.2.2 *Правна рамка на националната образователна система*

Правната рамка на образователната система на национално ниво е разработена и от други членки на ЕС. Според конституцията на Гърция образованието трябва да бъде безплатно и достъпно за всички граждани на всички нива на държавно образование ¹¹. В него преобладават националните закони, президентските укази и министерските актове, а министърът на образованието и религиозните въпроси осъществява държавен надзор.

- Централно ниво:

Централният административен орган за образователната система във всички области, агенции и нива е Министерството на образованието и религиозните въпроси. Той отговаря за вземането на ключови решения, свързани с дългосрочни цели и регулира различни въпроси, като съдържание на учебни програми, набиране на персонал и финансиране.

- Регионално и местно ниво:

регионално ниво регионалните дирекции на образованието контролират изпълнението на националната образователна политика. На местно ниво дирекциите за основно и средно образование контролират всичко

Единици в техния район. Следвайки същия път, училищните звена гарантират, че функционират в съответствие с централизираното ръководство.

6.2.3 *Национална квалификационна рамка*

Гърция е разработила Национална квалификационна рамка (NQF) по отношение на ученето през целия живот, Гръцката квалификационна рамка (HQF) в отговор на препоръката на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 г. (2008/C111/01) относно създаването на Европейска квалификационна рамка за учене през целия живот ¹². Въз основа на горепосочената препоръка беше предложено държавите-членки да определят национални координационни точки с цел подпомагане на:

- Взаимното свързване на всички компетентни национални органи и органи за национални квалификационни системи и
- Обръщането на тези национални квалификационни системи към Европейската квалификационна рамка е в съответствие с качеството и прозрачността.

Развитието на HQF започна през 2010 г. и се прилага в съответствие с разпоредбите на закон 3879/2010 и закон 4115/2013, както са изменени и в сила. При планирането на HQF бяха взети предвид текущите нужди на страната, както и съответните европейски и международни развития. Бяха сформирани работни групи под ръководството на Министерството на образованието, за да изработят „Видове квалификации“ на формалната образователна система и системата за първоначално професионално обучение и да предложат тяхното разпределение към осемте нива на HQF.

Министерството на образованието е компетентният орган, който отговаря за координирането и мониторинга на HQF. Националната организация за сертифициране на квалификации и професионално ориентиране (ЕОРРЕР) беше създадена през 2011 г., за да ¹³:

---

¹¹ Достъпно на: <https://www.euroeducation.net/prof/greeco.htm>

¹² Достъпно на: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/national-qualifications-framework-33_en

¹³ Достъпно на: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/national-qualifications-framework-33_en

- Разработете и приложете HQF на практика
- Свържете HQF с EQF
- Приложете HQF и процедурите за валидиране на резултатите от обучението на практика и
- Осигурете качество на ученето през целия живот

В подкрепа на ЕОРРЕР беше създаден консултативен комитет, включващ представители на публичната администрация, образователната и академичната общност, социалните партньори и външни консултанти. ЕОРРЕР работи като национална координационна точка (NCP) за EQF и е органът, присъждащ дипломата за професионално обучение, ниво 5 на HQF.

Обръщането на HQF към EQF беше завършено с презентация, направена от гръцката делегация по време на 33-тата среща на Консултативната група за Европейската квалификационна рамка в Берлин на 2 декември 2015 г.

6.2.4 *Инициативи на национално ниво по отношение на финансовата грамотност*

Има държави с някои инициативи по отношение на финансовата грамотност, но няма очаквания за разработване на национална стратегия. Накратко, Гърция е сред тях. Някои от тях са разработили няколко инициативи и дори са участвали в международни проучвания (PISA), но до момента няма проект на национална стратегия. По-конкретно, Гърция вече е разработила няколко инициативи, а националната финансова и икономическа криза е отразена в дефинираното съдържание.

Досега не е определена национална обща стратегия по отношение на финансовото образование, тъй като нито един национален публичен орган не е поел водеща роля във финансовото образование, а финансовите регулатори също не играят роля. Всъщност Гърция няма разработена национална стратегия или рамка въпреки убеждението на Гръцките банкови асоциации, че финансовата система може да бъде ключов играч в такава стратегия. Основната му намеса е да участва в няколко инициативи на

OECD/INFE, както и подкрепа на програмата „Банките в действие“, разработена от Джуниър Ачийвмънт в Гърция.

6.3 **Основни цели и методология**

Основните източници на качествена и количествена информация, посочени в този доклад, са резултат от разширен библиографски и литературен преглед. По време на изследователската фаза на проекта Innovation Hive завърши документ за картографиране, за да предостави:

- Контекстуален доклад за състоянието на всяка национална система за финансова грамотност (включително правната рамка)
- Информация относно съществуващи материали за обучение по финансова грамотност за предоставяне на образование, включително възможности за неформално обучение, както и информация за използваните дидактически методи
- Примери за добри практики на национално ниво
- Национална и европейска картина на най-съвременната финансова грамотност

Подканите бяха предназначени да забранят качествени отговори, ръководени от кабинетни изследвания. Шаблонът и насоките бяха създадени от координиращия партньор и разпространени на други партньори през април 2022 г. Те бяха върнати през май 2022 г. Докладът отразява моментна снимка на националната и европейската финансова грамотност и пейзажа на предприемаческото мислене. Съществуващите доклади и проучвания за самостоятелно и

неформално учене се консултират и документират. Информацията се анализира и сравнява колективно, когато е възможно, и представлява „най-модерното ниво“, въпреки че разликите в приоритета на политиката непременно водят до известни различия в рамките на националното докладване.

По-специално, що се отнася до правната рамка, по-голямата част от предоставената информация и данни се появиха чрез задълбочени кабинетни проучвания в гръцкото Министерство на финансите, доклади на ОИСР и ЕОПРЕР, Националната организация за сертифициране на квалификации и професионално ориентиране. По отношение на образователните предложения основният източник на информация беше гръцкият

Министерството на образованието, както и официалните уебсайтове на Hellenic's Bank Association и Европейската инвестиционна банка.

Проверката на изнесените данни (включително статистиката) и случаите беше извършена чрез качествени и количествени изследвания, с помощта на анонимни въпросници, адресирани директно до основната целева група на нашия проект. Въпросникът включва въпроси от затворен тип, за да се идентифицират основните източници на доходи, целите на финансовата грамотност, значението на финансовото образование, което води до финансова независимост, както и нивата на финансова грамотност на индивидите. В допълнение към обхвата на финансовата грамотност на проведеното изследване, съществува причината за проследяване на възприемането на предприемаческото мислене на целевата група.

6.4 Образователни предложения

През последните няколко години Гърция разработи огромен списък от образователни програми за повишаване на финансовата грамотност и предприемачеството. Те са адресирани към всички възрастови групи, от ученици до студенти и накрая възрастни.

От 2016 г. още една национална инициатива е Гръцкият институт за финансова грамотност (**HFLI**)¹⁴, който представлява първата гражданска организация с нестопанска цел в Гърция, която има за цел да разпространява финансови знания и да се бори с финансовата неграмотност.

Дългосрочната цел на Института е да създаде ново поколение граждани, които са добре информирани и финансово отговорни; да работим за общество, в което гражданите ще притежават финансовите знания и необходимите умения, за да разберат по-добре работата на финансовия сектор. Въпреки краткото си съществуване, HFLI предприе голямо разнообразие от инициативи, за да подчертае важността на финансовото образование в живота на гражданите чрез няколко специални събития, семинари и непрекъснати научни изследвания.

Друга страхотна инициатива е програмата „**European Startup Universe Greece: Женско предприемачество в Гърция и стартиращата екосистема**“ . Този програмен характер е с нестопанска цел, където гръцките стартиращи технологични компании имат шанса да се свържат помежду си, но най-вече

С утвърдени основатели, инвеститори, бизнес консултанти и експерти в стартиращата екосистема. Екипите, които ще бъдат избрани, ще имат възможност да участват в семинари, ще имат шансове

---

¹⁴ Наличен на: <https://www.gfli.gr/en/>

за финансиране и ежеседмични разговори на живо с опитни основатели и инвеститори на стартиращи компании. Те също така ще имат достъп до образователни материали и взаимодействие с общността чрез форума. Целта на програмата е да подпомогне новите предприемачи и да засили предприемачеството на жените в екосистемата на стартиращ бизнес ¹⁵.

Движейки се в същата посока, проектът „ **Womanitee – Изграждане на мостове на женското предприемачество**“ е инициатива на Централния съюз на общините в Гърция, с единствената цел развитие и насърчаване на жените чрез предприемаческото мислене в цяла Гърция. Женкарят е името на женските предприемачески центрове в Гърция, чрез които жените имат шанс да получат необходимия достъп до информация, за да започнат своята предприемаческа кариера, в сътрудничество с всички женски предприемачески асоциации ¹⁶.

Последна, но много важна е организацията „Жените на върха“. Women on top е организация, насочена към насърчаване на предприемачеството на жените и разпространение на равенството на пазара на труда. Използваните инструменти са наставничество, професионално обучение и обучение, консултиране, планиране на събития и създаване на съдържание, а целта им е подкрепа на работещи и безработни жени, за да имат равно бъдеще, достъпно за всички ¹⁷.

6.5 Идентифициране на пропуски

По време на изпълнението на първите стъпки от проекта EnFinCap беше проведено проучване, за да се идентифицират пропуските по отношение на финансовата грамотност/предприемачеството. Целевата група показва висок интерес към попълването на разработения въпросник и от изнесените отговори може да се каже, че можем да направим някои общи, на пръв поглед, изводи.

Започвайки от по-обща основа, по-голямата част от отговорите показват, че жените микропредприемачи не се смятат за високо финансово грамотни, но, от друга страна, вярват в голямото значение на компетенциите за финансова грамотност. Много от тях не са ходили на семинар/прочели подходяща книга по темата и не разговарят с приятели и роднини по темата.

Преминавайки от общи към по-специфични теми, по-голямата част от отговорите подчертават, че има основни познания за фундаменталната икономика, като разликата между бруто и нето, основното управление на паричния поток и личната икономика. Освен това е много важно да се посочи, че от съображения за сигурност те пазят доказателствата за своите икономически транзакции, докато използват външен счетоводител за обработката на по-специфични изисквания.

По отношение на спестяванията беше показана липса на обезпеченост за бъдещето, тъй като има трудности при спестяване на повече от 10% от месечния доход, а познанията за различните пенсионни фондове не са толкова разпространени. Най-интересният извод от проучването е фактът, че жените микропредприемачи от началото на кариерата си са изправени пред дългове, трябва да заемат пари за създаването на своя бизнес, но най-вече не са запознати с банковите услуги, като кредити, заеми, лихвени проценти, срокове и т.н., и твърдят, че смятат, че не могат да получат достъп до средствата за своя бизнес толкова лесно.

---

¹⁵<https://www.forin.gr/articles/article/57820/european-startup-universe-gunaikieia-epixeirhmatikothta-sthn-ellada-kai-sto-oikosusthma-twn-startups>

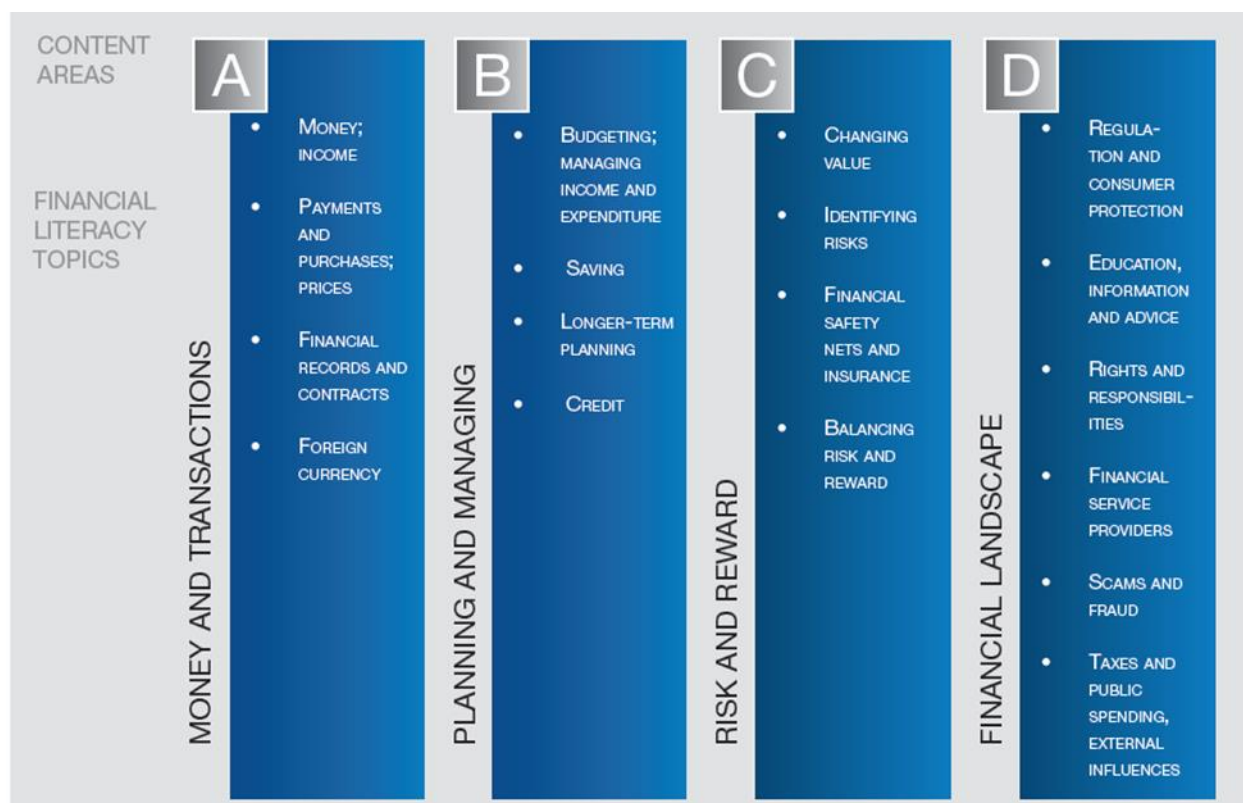
¹⁶<https://www.womanitee.gr/>

¹⁷<https://womenontop.gr/category/%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1-2/>

Освен това те не придобиват фундаментални знания относно инвестиционните услуги или възможните начини за увеличаване на доходите си; имат само основните познания за това как да съставят бизнес план, да управляват трудностите, да подобряват и развиват бизнеса си и не са сигурни дали ще бъдат предприемачи в близко бъдеще.

И накрая, липсата на доверие в управленските умения беше силно изразена, но най-вече по технически, счетоводни и управленски въпроси, докато проблемът не е толкова разпространен по отношение на комуникацията, работата с клиенти и вземането на решения.

Като се вземат предвид всички тези констатации, се поставя основата за разработване на учебния материал. Общият контекст е, че целевата група придобива фундаментални знания по отношение на финансовата администрация и стартирането на бизнес, но има спешна нужда от подобряване на тези знания, особено по отношение на банковия сектор, инвестициите, финансовите услуги, счетоводството и, разбира се, използване на различните технически приложения, които са налични днес.

6.6 Друга информация

Нарастващото политическо значение на финансовата грамотност на ниво ЕС:

През последните десетилетия развитите и нововъзникващите икономики все повече осъзнават колко е важно да се гарантира, че техните граждани са финансово грамотни. Това произтича по-специално от свиването на публичните и частните системи за подкрепа, променящите се демографски профили, включително застаряването на населението, и широкообхватните развития на финансовия пазар, включително нарастващата цифровизация на финансите.

Липсата на финансова грамотност оставя хората зле оборудвани и неспособни да вземат подходящи финансови решения, което от своя страна може да има огромни неблагоприятни ефекти както върху личната, така и в крайна сметка върху глобалната финансова устойчивост (ОИСР, 2009 г.). В резултат на това финансовата грамотност вече е световно призната като основно умение в живота, а политиката за целенасочено финансово образование се счита за важен елемент от икономическата и финансова стабилност и развитие. Това е силно отразено в одобрението на Г-20 на принципите на високо ниво на ОИСР/INFE (Международна мрежа за финансово образование) относно националните стратегии за финансово образование (Г-20, 2012 г.; ОИСР/INFE, 2012 г.) и наръчника за политики на ОИСР/INFE относно националните стратегии за финансово образование (ОИСР, 2015 г.).

Контекстът на финансовата грамотност се възприема като областите на знание и разбиране, които трябва да се използват, за да се изпълни определена задача. Прегледът на съдържанието на съществуващите рамки за обучение по финансова грамотност показва, че има известен консенсус относно областите на съдържанието на финансовата грамотност (OECD, 2014; OECD, 2015).

Те формират четирите области на съдържание за рамката за финансова грамотност на PISA:

- Пари и транзакции,
- Планиране и управление на финанси,
- Риск и награда и
- Финансов пейзаж

Що се отнася особено до женското предприемачество, общопризнато е, че има дискриминация по пол между мъжете и жените по отношение на финансирането, показването на доверие и инвестирането. Новите европейски насоки имат за цел точно да сведат до минимум това неравенство, като предоставят на жените необходимите знания, насърчават ползите, но и рисковете от притежаването на бизнес и демонстрират осъществимите начини този бизнес да процъфти. Целта на EnFinCap е въплътена именно в тези принципи.

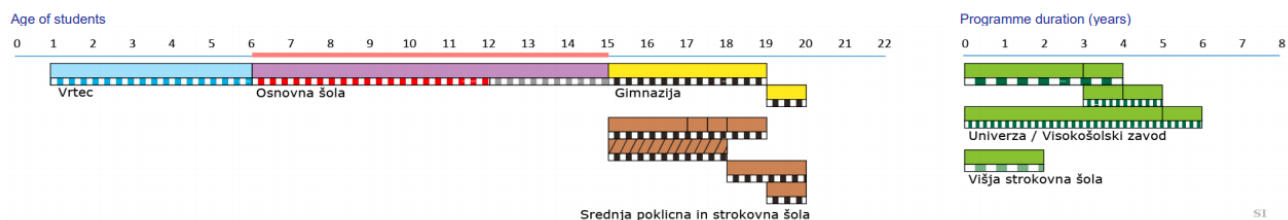
7 СЛОВЕНИЯ

7.1 Общо представяне на вашата страна и образователна система за ПОО

Словения е по-малка европейска държава с население от 2 079 000 души¹⁸ към началото на 2022 г. и е една от страните в ЕС с най-силно изразено застаряване на населението¹⁹. Съгласно нашата конституция словенците имат **право на безплатно образование**. Конституцията гарантира и правото на деца с увреждания и други лица с тежки увреждания на образование и обучение за активен живот в обществото, осигурено и финансирано от държавата²⁰.

Словенската образователна система се състои от основно (основно), средно и висше образование. Квалификациите за завършване на училище се класифицират от Словенската квалификационна рамка (SQF)²¹. **Основното образование** се осъществява от детски градини, основни училища, основни училища с адаптирана учебна програма, музикални училища и учебни заведения за деца със специални образователни потребности. Тя е задължителна и се финансира с публични средства. **Средното образование** се състои от гимназии и средно образование училища. Класифицира се като общо или професионално-техническо и средно професионално или техническо образование. **Висшето образование** се предоставя както от публични, така и от частни институции. Състои се от висше след средно професионално образование и висше образование. Висшето професионално образование след средното образование се предоставя от висшите професионални колежи, докато висшето образование се предоставя от факултети, академии и независими висши учебни заведения. Университетите и коледите са автономни.

Slovenia

Фигура 1 : Словенската държавна образователна система²²

7.1.1 Образователна система за ПОО в Словения

Професионалното образование и обучение (ПОО) играе важна роля в Словения. Привлекателността на ПОО е висока, като словенската система за образование/ПОО предлага възможности за напредък. Словения има най-висок дял на учащите в ПОО в гимназиалния етап на средното образование в ЕС и сред най-ниските проценти на преждевременно напускащи

¹⁸< <https://www.worldometers.info/world-population/slovenia-population/> >, (8.5.2022 г.).

¹⁹ Zupanič, M., Demografski preobrat: tiha revolucija med nami, Delo.si (на словенски език), 2011.

²⁰< <http://www.eurydice.si/publikacije/The-Education-System-in-the-Republic-of-Slovenia-2018-19.pdf> >, (8.5.2022 г.).

²¹< <https://www.gov.si/en/topics/slovenski-solski-sistem-in-slovensko-ogrodje-kvalifikacij/> >, (8.5.2022 г.).

²²< <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/sites/eurydice/files/the-structure-of-the-european-education-systems-201819-schematic-diagrams-final-report.pdf> >, (8.5.2022 г.).

училище. Нараства обаче необходимостта от съсредоточаване върху укрепването на цифровите умения и разширяването на възможностите за повишаване на уменията и преквалификация.

Програмите за професионално образование и обучение се предлагат на ниво гимназиално и висше образование за млади (редовно) и възрастни (задочно) учащи се. Предложението за професионално образование и обучение в Словения е диверсифицирано в различни видове програми и начини на предоставяне (базирани в училище и стажове), което води до различни видове квалификации и следователно предлага различни възможности за напредък. Докато министерството на образованието се занимава с ПОО на системно ниво, Институтът за ПОО на Република Словения има важна роля в развитието и подкрепата на ПОО на практическо ниво.²³

Регистърът на квалификациите на SQF²⁴ е публична информационна система на Словенската квалификационна рамка и осигурява достъп до всички индивидуални квалификации, които могат да бъдат получени в Словения. Ако дейността на жената предприемач се извършва по занаятчийски начин, занаятчийският лиценз трябва да бъде получен като разрешително и да бъде вписан в занаятчийския регистър в Obrtno-podjetniški камара на Словения.

По-голямата част от жените предприемачи трябва да завършат средно образование, за да получат лиценз за занаят. Много е важно за успеха на професията жените микропредприемачи да останат добре информирани относно развитието и еволюцията на професията и, разбира се, на обществото като цяло. За жените микропредприемачи е важно непрекъснато да получават допълнително обучение както в прилагането и разработването на нови продукти, така и в модните тенденции, за да отговорят на нуждите на своите клиенти, които в днешно време са много информирани и взискателни.

7.2 Описание на правната рамка за професионалното образование и обучение, с акцент върху финансовата предприемаческа грамотност за жените в Словения

НА НИВО ЕС

От 2009 г. Европейската комисия прилага стратегии за разширяване на подкрепата за жените предприемачи. През 2020 г. Комисията изготви **Европейската програма за умения**, която има за цел да предостави европейска подкрепа за амбициозни жени предприемачи. Неотдавнашните мерки на Комисията за насърчаване на женското предприемачество също включват **Рамката за предприемаческа компетентност**²⁵, **WEgate**²⁶, **The Enterprise Europe Network**²⁷ и **Европейската общност на жените бизнес ангели и жените предприемачи**^{28, 29}.

²³ <https://www.cedefop.europa.eu/files/2021-10/4204_en.pdf>, (8.5.2022 г.)

²⁴ <www.nok.si>, (8.5.2022 г.).

²⁵ Вижте повече за рамката на предприемаческата компетентност тук : <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=19110&langId=en> .

²⁶ Вижте повече за WEgate : <https://wegate.eu> .

²⁷ Вижте повече за The Enterprise Europe Network тук : <https://een.ec.europa.eu/> .

²⁸ Вижте повече за Европейската общност на жените бизнес ангели и жените предприемачи тук : https://ec.europa.eu/growth/content/european-community-women-business-angels-women-entrepreneurs-0_en .

²⁹ Вижте повече за конкретната програма тук : <https://www.oecd.org/cfe/smes/Inclusive-Entrepreneurship-Policies-Country-Assessment-Notes.htm>.

В съответствие с **Плана за действие за Съюза на капиталовите пазари за 2020**³⁰г. Комисията се ангажира да извърши оценка на осъществимостта на разработването на рамка за финансова компетентност на ЕС. Комисията и OECD-INFE (Международна мрежа за финансово образование на ОИСР) започнаха да разработват съвместна рамка за финансови компетенции на ЕС/OECDINFE с цел насърчаване на споделено разбиране на финансовите компетенции за възрастни и подобряване на най-подходящите компетенции за финансово уязвимите жени сред държавите-членки и националните органи, образователните институции, индустрията и отделните лица.

НА НАЦИОНАЛНО/РЕГИОНАЛНО НИВО

В контекста на Словения цялостната правна рамка за социално предприемачество беше създадена през 2011 г. През тази година парламентът прие Закона за социалното предприемачество, който в ограничена степен обхваща областта на обучението по социално предприемачество.³¹ Значението на финансовата грамотност в Словения също беше официално подчертано в **Националната програма за финансово образование (NPF)** през 2010 г. Подготовката на документа беше задължителна поради конвенцията на ОИСР. По-късно обаче не се стигна до пълноценно прилагане на национално ниво, особено в областите, засягащи жените, което да им позволи да придобият основните знания и да постигнат финансовата си независимост.³²

Въпреки това Словения публикува **Насоките за прилагане на мерките от политиката за активна заетост 2021-2025 г.**³³ (Smernice za implementation мерки активни политики zaposlovanja), които следват **стратегическите насоки** на Словения с цел подобряване на ситуацията на пазара на труда в Словения.³⁴ **Стратегията за развитие на Словения 2030 (SRS 2030)** е общата рамка за развитие на страната, която има за цел да създаде качествени възможности за заетост чрез насърчаване на по-голямо участие на жените на пазара, намаляване на капаните на безработицата, насърчаване на заетостта и на двата пола в сексуално нетипични професии и дефицитни услуги и т.н. Има и **SPiRiT Словения**, който предоставя практическа информация и съвети за различни бизнес възможности. Техните програми за подкрепа на женското предприемачество включват наставничество и подкрепа от експерти от университети, бизнеса и обществото.³⁵

Освен това през 2010 г. Словения започна **процес на дерегулиране на професиите**. Целта беше да се улесни достъпът до пазара на труда чрез облекчаване на условията за влизане. Тя се стреми да сведе до минимум административната тежест, което води до по-лесно включване на жените на пазара на труда, като прави пазарите по-гъвкави и осигурява по-плавно предоставяне на услуги, като например намаляване на броя на лицензите, изисквани за определени професии.³⁶

7.3 Основни цели и методология

Сегашната ситуация в Словения по отношение на инициативите за финансова грамотност на жените изглежда е в ранна фаза, тъй като досега не много мерки са интегрирали това

³⁰ Европейска комисия, Съюз на капиталовите пазари за хората и бизнеса – нов план за действие, COM/2020/590 окончателен, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2020:590:FIN>.

³¹ < <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/2ad95ae5-c3d3-4a01-9e63-d104a8cdd4fc/O1%20-%20The%20systemization%20of%20social%20entrepreneurship%20education.pdf> >, (4.5.2022 г.).

³² < <https://www.oecd.org/finance/National-Strategies-Financial-Education-Policy-Handbook.pdf> >, (4.5.2022 г.).

³³ < <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDDSZ/APZ/Smernice-APZ-2021-2025.docx> >, (4.5.2022 г.).

³⁴ < <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDDSZ/APZ/Smernice-APZ-2021-2025.docx> >, (4.5.2022 г.).

³⁵ < OECD-Slovenia-IE-2020-pdf >, (4.5.2022 г.).

³⁶ < file:///C:/Users/Ida%20Harc/OneDrive/Desktop/VET%20in%20Slovenia%204204_en.pdf >, (4.5.2022 г.).

съдържание. За да улесним нашето изследване, ние събрахме информация чрез интернет източници, използвайки ключови думи като женско предприемачество, финансова грамотност и финансова независимост на жените. В обобщение, основната цел на това проучване е да идентифицира финансовата грамотност на Словения и ситуацията с женското предприемачество и да прегледа съществуващата учебна програма и законодателство по отношение на следния въпрос.

Прегледът на настоящата ситуация показва, че няма ясен фокус върху темите за финансовата грамотност на жените, особено върху жените с основно или средно образование. Освен това, липсата на насърчаване и подкрепа за самостоятелна заетост сред жените в Словения е много забележима. Някои изследователи обаче идентифицират условията в Словения, свързани с предприемачеството и финансовата грамотност на жените. В следващия раздел представяме някои добри практики от вече проведени програми, които (не)формално са включили теми в своята учебна програма и са установили някои добри практики.

Политиките за приобщаващо предприемачество (IE) от 2020 г. ³⁷установиха, че повече мъже, отколкото жени са самостоятелно заети (69,6% от мъжете и 30,5% от жените през 2019 г.). Делът на самостоятелно заетите жени е малко по-нисък в Словения от дела на самостоятелно заетите жени в ЕС. Изследването обаче показва, че в Словения самостоятелно заетите жени са най-склонни да работят в професионалния, научен или технически сектор и по-малко вероятно да имат само основно или средно образование. **Трябва да се подчертае, че програмите за ПОО се предлагат най-вече в гимназиалното и висшето образование за млади (редовно) и възрастни (задочно) учащи се. Тук можем да забележим недостатъка на по-малко образованите жени.** ³⁸За разлика от тях, предприемаческата активност на жените на средна възраст (35-44 години) през 2019 г. е почти три пъти по-ниска от тази на мъжете. ³⁹И все пак не е разработена специфична за жените стратегия за предприемачество, нито са разработени ясни цели или задачи за политиката за предприемачество за жените.

7.4 Образователни предложения

В Словения няма много части от професионално обучение (ПОО), които да покриват областта на предприемачеството и финансовата грамотност специално за жените. Има няколко програми, планове и (законови) актове, които действително допринасят за образованието на жените по тези важни за живота теми и ще бъдат представени по-нататък в тази глава. Трябва да се подчертае, че в Словения ПОО предлага учебни програми, учебни материали и те са посветени на финансовата и предприемаческата грамотност на жените в незадоволително количество.

В следващия раздел ще посочим някои примери за вече установени практики в областта на финансовата грамотност на жените, които допринасят за предприемачеството на жените в салоните за красота и козметиката.

7.4.1 *Националната програма за финансово образование (NPFI)*

Националната програма за финансово образование е програма за систематично и координирано усилие за повишаване на индивидуалния финансов капацитет на жените или други групи в неравностойно положение. Всяка образователна дейност зависи от конкретна целева група, така

³⁷<OECD-Slovenia-IE-2020.pdf>, (5.5.2022 г.).

³⁸<https://www.cedefop.europa.eu/files/2021-10/4204_en.pdf>, (5.5.2022 г.).

³⁹<OECD-Slovenia-IE-2020.pdf>, (5.5.2022 г.).

че нейното съдържание се различава от един проект до друг. Познаването на уменията за финансов мениджмънт дава на хората основа за прогресивно и отговорно боравене с финансови трансакции, заедно с разбирането на правилата и условията на такива трансакции.⁴⁰ **Имаше проучване, проведено през 2008 г.** (на ниво общо население на възраст от 16 до 65 години) , **че показват, че 65-77% от възрастните (жени и мъже) в Словения нямат достатъчно основни познания и умения за работа с информация, съдържаща се в различни видове текстове, формуляри и данни за показване на изображения, както и за изчисления в ежедневен контекст.** Поради това NPFi изпълнява различни планове и дейности за повишаване на финансовата грамотност в Словения. Краткосрочните решения са изработка на уебсайт, онлайн платформа, публикуване на брошури, организиране на социални и медийни събития и обучение на преподавателите. Като дългосрочни решения той предвижда пилотен модел на обучение по финансова грамотност на територията на Словения и разработване на нови начини за обучение.⁴¹

7.4.2 Глобална седмица на парите

От 2012 г. Словения е част от събитието "Global money week". Съгласно следното събитие, до днес повече от 54 милиона участници (176 различни държави) се събраха и си сътрудничиха в този образователен процес. През 2021 г. числата се увеличиха още повече.

Дейностите, които се предвиждат по този проект, са повишаване на професионалните познания и образование на хората, по-специално по отношение на финансовата грамотност. В тази връзка ОИСР също работи за включване на различни правителствени и неправителствени организации и лица във всяка страна, които професионално и независимо се ангажират в областта на насърчаването на финансовото образование. Програмите и преподавателите варират всяка година.

Тази година в Словения Глобалната седмица беше истинско събитие. Сред участниците имаше много важни организации, като ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ŠOLSTVO (Институт на Република Словения за образование), ZDRUŽENJE BANK SLOVENIJE (Асоциацията на банките на Словения), BANKA SLOVENIJE (Словенска банка), BANKARIUM (Музей на банковото дело)) и т.н. Всички институции заедно покриват различни области на финансовото образование. Те предоставиха следните уроци:

- »Значението на финансовата грамотност и финансовото образование в съвременното общество“;
- »Укрепване на финансовите умения«;
- „Банков час“, за работата на централните банки и участието им в евра системата, за инфлацията и ценовата стабилност;
- безплатен семинар на тема „Икономическо управление на парите“;
- и т.н.⁴²

Въпреки че тази програма не е създадена специално за жени, тя обхваща различни видове целеви групи (например младежи, жени и възрастни като цяло), сред които е включена и групата жени.

⁴⁰ИНСТИТУТ ИНТЕГРА, АНАЛИЗ НА ДЪРЖАВАТА: Финансова грамотност Компетенции за възрастни Обучаеми , Доклад за Словения , 2011 г.

⁴¹ Медресорска delovna група за подготовка Националнега програма financa образование , 2010, с. 53, също достъпен на URL: <<http://www.cek.ef.uni-lj.si/UPES/sojar4938.pdf> >.

⁴² < <https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2022/03/2022-03-18-GMW-21.-27.-3.-2022-DOGODKI.pdf> >, (30.5.2022 г.).

7.4.3 Програма „Включим.се“

Vključim.se⁴³ е пилотна програма, създадена за необразовани жени и жени с по-ниско образование. Изведен е в специфичните райони на Веленъе и Словен Градец с цел подкрепа и насърчаване на жените в областта на пазара на труда. Основната цел на програмата беше да насърчи тези жени да се ангажират и участват по-активно чрез представяне на различни дейности и знания, като компютърна грамотност, представяне на програми в местната среда и др.

Сред другите компетенции, програмата:

- даде на жените уменията да знаят как да участват в различни видове разговор в различни конкретни ситуации;
- образовани жени за техните права и задължения, които имат в Словения;
- представи на жените как да организират и управляват носители на данни и файлове;
- научи жените да пишат, оформят и отпечатват текст и да използват основни онлайн услуги и електронна поща;
- образовани жени за активни и пасивни форми на търсене на работа;
- накара ги да признаят техните знания, умения и опит;
- и т.н.

В светлината на програмата „Включим.се“ жените имаха 12 часа уроци и семинари по ИТ технологии. Поради това обхващаше различни теми от компютърните дейности. Проектът беше подкрепен и съфинансиран от Министерството на вътрешните работи на Република Словения и от Европейския съюз.

7.4.4 Програми на Асоциацията на банките на Словения

През годината в рамките на Асоциацията на банките на Словения (ZBS) се организират много дейности в сътрудничество с други заинтересовани страни. Целта е преди всичко да се осигури най-ясно и разбираемо представяне на рисковете, на които са изложени потребителите и микропредприемачите, когато се занимават с различни разплащателни и банкови дейности.

Проектът за финансова грамотност има за цел да подобри финансовата грамотност на всички целеви групи (включително жените), тъй като финансовата грамотност е една от най-важните основи за успешен живот и бъдещето на всеки човек.

Нейният проект за финансова грамотност обхваща две ключови направления, а именно повишаване на осведомеността, свързано с финансовото управление и извършването на финансови трансакции, и грамотност, свързана с начините за извършване на финансови трансакции в резултат на цифровизацията и бързото развитие на технологиите. Сдружението е подготвило няколко интерактивни модула под формата на викторина за усвояване и разбиране на общи финансови познания, които са важни за извършването на банкови операции и по-широко. Тези тестове са достъпни на уебсайта на ZBS. Въпреки това се организират семинари и много учебни курсове, които се актуализират доста бързо, например семинари за финансов анализ на компания или предприятие, семинари за познаване на счетоводството за улесняване на управлението на риска и др.⁴⁴

---

⁴³<https://www.mocis.si/vkljucim-se/>, (31.5.2022 г.).

⁴⁴<https://www.zbs-giz.si/strokovna-izobrazevanja/#toggle3> (31.5.2022 г.).

7.4.5 *Програми от Finančna šola (финансово училище)*

Финансова šola ⁴⁵е проект на утвърдено списание Моје finance (Моите финанси). Той организира различни курсове за тийнейджъри, проактивни възрастни и за учители или други преподаватели. Наскоро те предлагат курс по финансова грамотност специално за проактивни хора, което означава: включително жени. Финансовото обучение е предназначено за проактивни личности, които биха искали сами да решават финансови проблеми и хора, които искат да знаят повече за финансите и да имат преглед на текущото финансово развитие.

Програмата включва нов цикъл на онлайн обучение и включва 4 комплекта обучения:

1. върху социално отговорни инвестиции,
2. върху ИТ грамотността,
3. по заеми и
4. относно прегледа на развитието и дейностите на финансовите пазари.

Друга програма, направена от Finančna šola се казва “МОЈЕ PODJETNIŠKE IDEJE” (МОИТЕ БИЗНЕС ИДЕИ). Програмата обхваща въпроса как да контролирате финансите и финансовите си идеи, което е много важен аспект, ако имате собствен бизнес или стартиране. Проектът отговори и на други изключително важни въпроси за собствениците на микробизнес, като например:

- как да изберем правилната банка като микро предприемач;
- какви стимули са налични за стартиращи фирми и микропредприемачи;
- как да осигурите своята (юридическа) отговорност;
- как да намерите стартови средства.

Лекторите, които изнасят всички тези лекции, са висококвалифицирани хора с конкретен опит и валиден опит в тази област – директори, анализатори, ръководители на проекти и др. Тези програми не са безплатни, нито финансирани от други институции. Програмата се заплаща от всеки участник индивидуално.

7.4.6 *Програми на CPI*

Център за професионално образование (Център за професионално обучение) работи по много различни професионални образователни обучения за всички видове професии, включително за козметици, фризьори и др.

През 2020 г. се проведе програма за дигитална грамотност специално за целевата група фризьори.

⁴⁶Това не е програма, която да образова конкретно по темата за финансовата грамотност и предприемачеството; обаче върви ръка за ръка с него. Целта е жените да разберат значението и значението на съвременното общество, да придобият умения да боравят с облака, да могат да правят таблици на компютър и лесно да проектират дигитални презентации, да развият компетенции по дигитална фотография за нуждите на своята професия и т.н. Следователно, в края на този курс основните цели са фризьорът да може да се справи с:

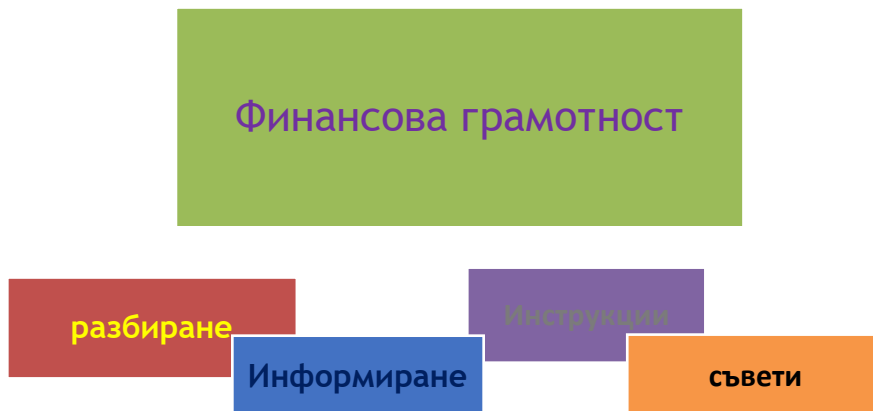
- операциона компютърна система и облак за целите на своята професия;
- да знаете как да управлявате текстове, да използвате цифровите таблици за финанси и да се справяте с използването на цифрови приложения, които са свързани с тази конкретна професия;
- приложения и други форми във връзка с цифровата фотография и др.

---

⁴⁵<https://www.financna-sola.si/proaktivni/>, (31.5.2022 г.).

⁴⁶https://cpi.si/wp-content/uploads/2021/06/M06_Digitalna-pismenost.pdf, (31.5.2022 г.).

Фигура 2 : Разграничаване на финансовото образование (Източник: OECD)

Предполага се, че "повечето" семинари и подобни дейности се предоставят от НПО и организации, които сами са социални предприятия. Въпреки това, анализът също така показва, че местните власти и особено местните/регионалните агенции за развитие също предоставят някаква форма на образователни дейности.⁴⁷

По-голямата част от образователните дейности в областта на предприемачеството и финансовата грамотност са нередовни събития. Понякога тези проекти са организирани като неповторими поводи и им липсва високо ниво на систематизация . По-голямата част от образователните дейности се финансират пряко или непряко от местни или национални държавни агенции, докато някои се финансират от ЕС. За по-голямата част от образователните дейности няма свободно достъпни образователни материали.⁴⁸ Учениците в професионалните специалности са в неравностойно положение поради относително ниското финансиране. Колкото и голяма да е подкрепата за обучението на учениците, от една страна, (финансовата) подкрепа за образованието на възрастни изглежда недостатъчна и ограничава ученето през целия живот, включително за нискоквалифицирани жени.⁴⁹

7.5 Идентифициране на пропуски

След преглед на курсове, обучения и добри практики установихме, че подходите за придобиване на компетенции по предприемачество и финансова грамотност за жените все още не се използват широко в Словения. Текущото (официално) образователно предложение по тези теми не е задълбочено; то е доста сравнително рядко.

Чрез насърчаването и разпространението на тези практики чрез нашия проект се придобиват допълнителни умения по отношение на финансово мислене и нагласи, основни и ежедневни

⁴⁷<<https://www.bsi.si/placila-in-infrastruktura/nacionalni-svet-za-placila/e-novice/e-novice-nacionalnega-sveta-za-placila-december-2018/aktivnosti-zdruzenja-bank-slovenije-na-podrocju-financnega-opismenjevanja>>, (31.5.2022 г.).

⁴⁸Единственото изключение е следното : < http://www.invel.si/ostalo/gradiva-podjetnistvo/socialnopodjetnistvo_gradivo.pdf >, (6.5.2022 г.) .

⁴⁹< https://www.cedefop.europa.eu/files/2021-10/4204_en.pdf >, (12.5.2022 г.).

полезни знания, финансова независимост и междуличностно управление, както и икономическо и бизнес управление, особено насочени към жени с основно или средно образование.

Има липса на умения и знания за финансова грамотност сред жените, както вече потвърдихме в нашия проект чрез изследването. Обучението по финансова грамотност за жени никога не е било систематично разглеждано и няма дефинирана учебна програма или набор от учебни цели.

⁵⁰Трябва да се работи, за да се определи какво означава финансовата грамотност за жените, особено защото те са изложени на риск от финансово изключване.⁵¹

Затова вярваме, че този проект ще предостави възможност за подобряване на образователната оферта и умения в Словения по отношение на предприемачеството и особено финансовата грамотност сред жените. Съответно на жените трябва да се предлагат курсове, насочени към подчертаване на значението, ползите и измеренията на финансовата грамотност. Трябва да има програми, които да ги просвещават със знания и да ги насърчават да използват тези умения, за да подобрят своята независимост, пригодност за заетост и предприемчивост.

7.6 Друга информация

Ако е необходима повече информация по конкретна тема, вижте препратките в края на определена страница.

Външни връзки за допълнително четене

[Министерство на образованието, науката и спорта](#)

[Образователна система в Словения](#)

[Статистическа служба на Република Словения \(СУРС\)](#)

[Профил на страните от ОИСР](#)

[Профил на страната за перспективите на образователната политика](#)

[Словения \(pdf\)](#)

[Бизнес портал](#)

[Словенската агенция за осигуряване на качеството на висшето образование](#)

8 ИЗВОДИ

След преглед на курсове, обучения и най-добри практики установихме, че подходите на жените за придобиване на умения за предприемачество и финансова грамотност все още не са широко разпространени. При анализа на пропуските в трите обхванати програми за професионално обучение беше ясно установено, че финансирането на предприемачеството във финансирането, инвестициите и професионалните пенсии не са достатъчно обхванати във всички предложения. Този факт е взет предвид в резултатите от проекта на проекта EnFinCar и образователната оферта е съответно адаптирана.

Настоящото (официално) образователно предложение по тези теми не е задълбочено, но е относително оскъдно. Чрез популяризирането и разпространението на тези практики чрез този проект ще бъдат придобити допълнителни умения по отношение на финансово мислене и

⁵⁰ИНСТИТУТ ИНТЕГРА, АНАЛИЗ НА ДЪРЖАВАТА: Финансова грамотност Компетенции за възрастни Обучаеми , Доклад за Словения , 2011 г.

⁵¹ИНСТИТУТ ИНТЕГРА, АНАЛИЗ НА ДЪРЖАВАТА: Финансова грамотност Компетенции за възрастни Обучаеми , Доклад за Словения , 2011 г.

нагласи, основни и ежедневни правилни знания, финансова независимост и междуличностно управление, както и икономическо и бизнес управление, особено за жени с основно или средно образование.

Като се вземат предвид всички тези прозрения, се създава основата за разработване на учебния материал. Общият контекст е, че целевата група придобива основни знания, свързани с финансовото управление и стартирането на бизнес. Съществува обаче спешна нужда от разширяване на тези знания, особено по отношение на банковия сектор, инвестициите, финансовите услуги, счетоводството и, разбира се, различните технически приложения, налични днес.

Вярваме, че този проект предлага възможност за подобряване на образователната оферта и умения, свързани с предприемачеството, особено финансовата грамотност на жените. Съответно на жените трябва да се предлагат курсове, подчертаващи важността, ползите и измеренията на финансовата грамотност. Програмите трябва да им предоставят знания и да ги насърчават да използват тези умения, за да подобрят своята независимост, пригодност за заетост и предприемчивост.